

ISKRA

1 - 1962

IZ NOVOLETNE POSLANICE PREDSEDNIKA TITA

Naši delovni kolektivi v industriji so dosegli v preteklem letu velike uspehe, kar potrjuje, da je v socialističnih družbenih odnosih delavsko samoupravljanje v socialistični proizvodnji najpravilnejši in najučinkovitejši sistem. V tem sistemu prihaja vsak dan ustvarjalna samoiniciativa vse bolj do izraza tako pri posameznikih kot tudi pri celotnih kolektivih, kar je pomemben činitelj ne le pri premagovanju raznih težav, marveč tudi pri vse hitrejšem napredku proizvodnje v vsakem pogledu. Želel bi poudariti, da, kolikor prihaja ponekod še do določenih anomalij in napak pri posameznih, zlasti pri odgovornih vodilnih ljudeh, imajo delovni kolektivi pravico in možnost, da s takšnimi nepravilnostmi sami obračunajo. Zlasti je dolžnost komunistov, da bdijo nad pravilnim odnosom do proizvajalcev kot posameznikov in narobe.

Sistem delitve in stimulativnega nagrajevanja mora biti v prihodnjem letu predvsem skrb vseh nas, ki smo najbolj odgovorni za to, kako bi čim pravilneje uredili ta vprašanja v vseh podjetjih. Tu ne smemo oklevati, kajti tam, kjer so ta sistem že vpejali, so tudi v preteklem letu dosegli zelo dobre uspehe, ki so koristili tako proizvajalcem kot vsej naši skupnosti. Zato imajo tudi v prihodnjem letu vodilni ljudje, delovni kolektivi in vsa naša skupnost različne, zelo pomembne naloge, ki so predvsem v tem, da posvetimo kar največjo skrb izboljšanju in realizaciji različnih ukrepov, ki bodo omogočili hitrejši napredek, odpravo vsega tistega, kar smo že prerasli in odstranitev posameznih slabosti ter napak, ki zavirajo naš nadaljnji normalni razvoj.

Vsem našim državljanom, delovnim kolektivom, delavcem, naši mladini in pionirjem, pripadnikom naše vojske in varnostne službe, naši ljudski inteligenci, strokovnim in znanstvenim kadrom želim SREČNO NOVO LETO 1962!

P R A V I L A P O D J E T J A » I S K R A «

Po predpisih uredbe o ustanavljanju podjetij mora vsako podjetje imeti svoja pravila, ki določajo med drugim njegovo firmo in sedež, poslovni predmet, pravice in dolžnosti samoupravnih organov, organizacijo podjetja, delovno področje in razmerja med posameznimi organizacijskimi enotami, razmerje podjetja do obratov in poslovnih enot, pravice in dolžnosti delovnih kolektivov poslovnih enot in podobno. Po vsebini bi lahko pravila podjetja označili kot nekakšni temeljni ustavni zakon podjetja, iz katerega izhajajo vsi nadaljnji interni predpisi posameznih poslovnih ekonomskih enot, ki naj do podrobnosti uredijo vsa vprašanja njihovega notranjega poslovanja. Vsi ti interni predpisi, ki morajo biti seveda v skladu z osnovnim predpisom podjetja t. j. z njegovimi pravili, predstavljajo zaključeno celoto internega pravnega sistema podjetja.

Z ozirom na važnost pravil kot osnovnega internega zakona podjetja predpisuje omejena uredba, da mora pravila potrditi pristojni ljudski odbor, ki presoja njihovo skladnost z veljavnimi predpisi. Svet za industrijo kot pristojni organ Občinskega ljudskega odbora Kranj je upošteval posebni položaj, ki je nastal s pripojitvijo treh podjetij k ISKRI ter dejstvo, da je z izvedeno združitvijo nastala nova struktura organizacije, ki v svojih funkcijah in delovanju prerašča klasično obliko gospodarskega podjetja in ki zahteva nove oblike upravljanja in vodenja.

Po temeljnih pripravah so se predstavniki štirih podjetij sporazumeli o osnovah bodočih organizacijskih oblik. Ti temelji so bili položeni na sestanku na Bledu v februarju 1961, kasneje pa na zboru delavskih svetov

Na temelju določb Uredbe o ustanavljanju podjetij in obratov je skupščina delavskih svetov podjetja ISKRA na svojem zasedanju dne 14. 7. 1961 in dne 17. 11. 1961 sprejela naslednja

P R A V I L A :

1. FIRMA IN SEDEŽ PODJETJA

Člen 1.

Podjetje ISKRA je ustanovila vlada FLRJ z aktom PO št. 2065/41 z dne 11. 12. 1946.

Po sklepu njihovih delavskih svetov je bila izvršena pripojitev naslednjih podjetij elektroindustrije.:

1. Podjetje TELEKOMUNIKACIJE, Ljubljana-Pržan (sklep delavskega sveta z dne 23. 2. 1961, pritrđitvena odločba Občinskega ljudskega odbora Ljubljana-Šiška z dne

v Kranju dne 15. aprila 1961. Na podlagi sprejetih temeljnih smernic je Skupščina delavskih svetov sprejela osnutek pravil, po obširnih razpravah v delovnih kolektivih in samoupravnih organih poslovnih enot.

Pravila vsebujejo nekaj posebnosti, ki jih obstoječi predpisi ne poznajo. Tako na primer obstaja skupščina namesto delavskega sveta, namesto upravnega odbora obstajajo štirje skupščinski odbori (za organizacijsko kadrovska vprašanja, za ekonomske zadeve, za perspektivni razvoj in kapitalno izgradnjo ter arbitražni odbor). Kot strokovni izvršni organ skupščine fungira Koordinacijski center namesto klasične uprave podjetja. Na čelu Koordinacijskega centra se nahaja generalni direktor kot njegov predsednik. Pristojnosti poslovnih enot so urejene le načelno, ob upoštevanju enotnosti podjetja.

Svet za industrijo Občinskega ljudskega odbora Kranj je pri potrditvi pravil upošteval poseben položaj našega podjetja, katerega poslovne enote so teritorialno močno raztresene, njegov bodoči razvoj, ekonomsko upravičenost novega načina poslovanja ter nadaljnjo poglobljanje samoupravljanja s posebnim ozirom na pomembnost organov upravljanja poslovnih enot. Predpisal je tudi, naj se čimprej izvedejo nove volitve v Skupščino z neposrednim načinom glasovanja, kot je predviden v obstoječih zakonitih predpisih in kot je osvojen v členu 13. pravil našega podjetja.

Pravica in dolžnost vsakega člana kolektiva je, da se podrobno seznanj z določbami pravil našega podjetja in jih zato objavljamo v celotnem besedilu.

25. 1. 1961, št. 03/7-TE-16/1 in z dne 17. 4. 1961, št. 03/7-TE-16/2-61);

2. Podjetje IEV — Industrija za elektro-zveze, Ljubljana, (sklep delavskega sveta z dne 22. 2. 1961, pritrđitvena odločba Občinskega ljudskega odbora Ljubljana-Bežigrad z dne 15. 4. 1961, št. 04/1-le; 6/2-1961);

3. Podjetje TELA — Tovarna električnih aparatov, Ljubljana (sklep delavskega sveta z dne 27. 2. 1961, pritrđitvena odločba Občinskega ljudskega odbora Ljubljana-Center z dne 21. 4. 1961 št. 16/2-TEA-9/3, z dne 24. 4. 1961 št. 06/2-TEA-9/4).

Pripojitev velja od 1. januarja 1961.

Člen 2.

FIRMA PODJETJA: »ISKRA« — industrija za elektromehanično, telekomunikacijsko, elektroniko in avtomatiko.

SKRAJŠAN NAZIV FIRME: I S K R A.

SEDEŽ je v KRANJU

Naziv firme se glasi:

V angleščini:

ISKRA, Electromechanics, Telecommunications, Electronics, Automation, Components

V francoščini:

ISKRA, usines d'électromécanique, de télécommunications, d'électronique et d'automatisme

Člen 3.

POSLOVNI PREDMET:

a) proizvodnja vsakovrstnih mehanskih, elektromehanskih, telekomunikacijskih in elektronskih izdelkov ter sredstev za avtomatizacijo, kakor:

elementov in naprav za avtomatizacijo, telekomunikacijskih naprav, signalno-varnostnih naprav, mehanske opreme strojev in orodij, mehanskih, elektromehanskih in elektronskih merilnih naprav, usmerniških naprav, kino- in elektroakustičnih naprav, avtoelektrične opreme, kakor tudi sestavov, delov in elementov za zgoraj navedene vrste izdelkov;

b) projektiranje, instalacije, montaža, vzdrževanje in popraviljanje takih izdelkov in naprav, tako lastne kot tuje proizvodnje ter razne druge proizvodno-uslužnostne dejavnosti;

c) prodaja izdelkov lastne proizvodnje, njihovih sestavnih, dopolnilnih in rezervnih delov, kakor tudi dopolnilnega asortimana;

d) izvoz kompletnih izdelkov lastne in tuje proizvodnje njihovih sestavnih, dopolnilnih in rezervnih delov;

e) uvoz surovin in pomožnega materiala, polizdelkov, delov in sestavnih delov, orodja, aparatov, strojev in naprav in njihovih rezervnih delov, ki so potrebni za izvrševanje poslovne dejavnosti.

Člen 4.

Po svoji strukturi je podjetje ISKRA industrijsko podjetje, sestavljeno iz samoupravnih specializiranih poslovnih enot.

Člen 5.

Listine v zadevah, ki izvirajo iz poslovanja podjetja kot celote, podpisuje generalni direktor, v njegovi odsotnosti pa njegov namestnik, ki ga od primera do primera ali

za določeno dobo določi skupščinski odbor za organizacijsko-kadrovska vprašanja.

Listine finančnega značaja podpisuje član koordinacijskega centra, pooblaščen za finančne zadeve.

Če je s predpisi določeno, da mora poleg generalnega direktorja sopodpisati neko listino še neka druga oseba v podjetju, se bo ta sopodpisala poleg podpisa generalnega direktorja.

Člen 6.

Listine o stvareh, ki zadevajo poslovanje neke določene poslovne enote, podpisuje pooblaščen predstavnik te enote. Listine finančnega značaja podpisuje šef računovodstva poslovne enote.

II. DELOVNI KOLEKTIV IN NJEGOVE PRAVICE

Člen 7.

Podjetje ISKRA kot celoto upravlja delovni kolektiv po skupščini.

Poslovne enote upravlja delovni kolektivi po svojih organih upravljanja v okviru veljavnih predpisov in pristojnosti, ki jih niso prenesli na skupščino.

Pravice članov kolektiva

Člani kolektiva podjetja ISKRA imajo zlasti naslednje pravice:

— da sodelujejo pri sprejemanju in dopolnjevanju internih predpisov,

— da v okviru svoje enote praviloma neposredno odločajo o razdeljevanju sredstev, s katerimi razpolaga kolektiv enote, ter v obliki osebnega dohodka participirajo na čistem dohodku in odvisnosti vloženega dela.

— da neposredno urejajo vsa vprašanja s področja delovnih razmerij, razen tistih, ki so po pravilnikih o delovnih razmerjih v pristojnosti pooblaščenih organov,

— da sodelujejo pri sprejemanju letnih in perspektivnih načrtov podjetja, poslovnih in ekonomskih enot,

— da za referendum odločajo o zadevah, ki jih predloži kolektivu v odločanje skupščina podjetja,

— da so seznanjeni z gospodarskim stanjem in poslovnimi uspehi svoje ekonomske in poslovne enote ter podjetja kot celote,

— da predlagajo razne izboljšave in izpopolnitve in da so seznanjeni z odločitvijo o svojem predlogu,

— da volijo organe upravljanja in da so izvoljeni v te organe,

— da predlagajo odpoklic teh organov v celoti ali posamezne člane teh organov,

— da prisostvujejo sejам delavskih svetov svoje enote in skupščine.

Vse ostale pravice dajejo pravilniki poslovnih enot.

Člen 9.

Dolžnosti članov kolektiva

Člani kolektiva so zlasti dolžni:

— da vsak na svojem delovnem mestu in skupaj s svojimi sodelavci delajo in gospodarijo kot dobri gospodarji,

— da delovna mesta in delo organizirajo tako, da čim uspešneje sami in skupaj z ostalimi člani opravljajo dela, ki so jih prevzeli s prevzemom določenega delovnega mesta,

— da pri delu uporabljajo svoje delovne sposobnosti,

— da se ravna po splošnih predpisih, po sklepih samoupravnih organov svojih ekonomskih in poslovnih enot ter po predpisih podjetja kot celote,

— da racionalno uporabljajo proizvodna in druga sredstva svoje ekonomske oziroma poslovne enote,

— da vestno izpolnjujejo funkcije, ki jim jih zaupa delovni kolektiv,

— vse ostale dolžnosti dajejo pravilniki poslovnih enot.

Člen 10.

Poslovne enote

Za predmet poslovanja, ki predstavlja določeno zaključeno gospodarsko dejavnost, se ustanovljajo poslovne enote.

O ustanovitvi poslovne enote odloča skupščina.

Po svojem sestavu so posamezne poslovne enote skupnosti proizvajalcev, ki samostojno gospodarijo po gospodarskem načrtu poslovne enote, ki je vsklajen z gospodarskim načrtom podjetja kot celote in za to poslovanje prevzamejo vse ekonomske posledice, ki izvirajo iz njihovega gospodarjenja.

Člen 11.

Ekonomske enote

V okviru poslovne enote se ustanovljajo ekonomske enote za delovna področja, ki so s proizvodnega, tehnološkega, poslovnega in ekonomskega vidika zaključena delovna področja.

O ustanavljanju ekonomskih enot odloča delavski svet poslovne enote.

Člen 12.

Delavski sveti poslovnih enot

V pristojnost delavskih svetov poslovnih enot spadajo vse tiste pristojnosti, ki jih poslovne enote niso prepustile v pristojnost skupščini.

Pristojnosti delavskega sveta poslovne enote in razmejitev kompetenc med samoupravnimi organi poslovnih in ekonomskih enot ureja pravilnik o organizaciji in poslovanju vsake poslovne enote, ki ga predpiše vsaka poslovna enota.

Člen 13.

Skupščina

Organ samoupravljanja podjetja ISKRA kot celote je skupščina.

Člane skupščine volijo člani kolektivov poslovnih enot; na vsakih začetih 80 zaposlenih se voli en član skupščine.

Člani skupščine se volijo po poslovnih enotah; kandidati se predlagajo posebej za vsako poslovno enoto.

Člen 14.

V pristojnost skupščine spada zlasti:

a) sprejemanje okvirnega gospodarskega načrta, perspektivnega načrta podjetja,

okvirnega proizvodnega programa in temeljnega investicijskega programa,

b) sprejemanje letnega zaključnega računa in periodičnih obračunov podjetja,

c) ustanavljanje novih poslovnih enot, odločanje o pripojitvi drugih podjetij ter o odcepitvi poslovnih enot,

d) ustanavljanje posebnih zavodov in opravljanje ustanoviteljskih pravic napram tem zavodom,

e) upravljanje s skupnimi skladi podjetja, sprejemanje načel o delitvi osebnih dohodkov,

f) razpisovanje volitev v skupščino podjetja,

g) sprejemanje pravil in sprememb pravil podjetja in poslovnika skupščine,

h) določanje ekonomske politike podjetja ISKRA in izdajanje navodil za gospodarjenje poslovnih enot, kadar se ugotovi, da utegne zaradi slabega gospodarjenja priti do škode, v skrajnem primeru pa uvede prisilne ukrepe, ko se poprej o tem posvetuje z Občinskim ljudskim odborom, na čigar področju je poslovna enota,

i) izvolitev skupščinskih odborov in dajanje navodil za njihovo delo,

j) sprejemanje sistematizacije delovnih mest koordinacijskega centra,

k) sprejemanje oziroma imenovanje oseb na vodilna delovna mesta v koordinacijskem centru ter dajanje soglasja k imenovanju direktorjev poslovnih enot,

l) dajanje soglasja za prenehanje delovnega razmerja članom skupščine v primeru odpovedi s strani pristojnih organov podjetja,

m) vse tiste zadeve, ki po zakonitih predpisih spadajo v pristojnost podjetja kot celote.

Člen 15.

Skupščina izvoli iz svoje srede predsednika in njegovega namestnika. Ista oseba sme biti izvoljena za predsednika le dve mandatni dobi zaporedoma.

Skupščina se sestaja po potrebi, najmanj pa vsake tri mesece enkrat.

Skupščino sklicuje predsednik skupščine ali njegov namestnik po lastni pobudi ali na zahtevo delavskega sveta ene od poslovnih enot, tretjine članov skupščine, sindikalne organizacije, ene izmed poslovnih enot ali generalnega direktorja podjetja.

Člen 16.

Za posamezna področja upravljanja skupščina izvoli sledeče dobore:

1. odbor za organizacijsko-kadrovska vprašanja,
2. odbor za ekonomska vprašanja,
3. odbor za perspektivni razvoj in kapitalno izgradnjo,
4. arbitražni odbor.

Skupščinski odbori štejejo po 9 članov, razen arbitražnega odbora, ki ima 11 članov.

Člen 17.

Pristojnosti skupščinskih odborov

a) **Odbor za organizacijsko-kadrovska vprašanja** je zlasti pristojen, da:

— sprejema svoj poslovnik,

- proučuje in predlaga skupščini načela organizacijske strukture podjetja kot celote,
- proučuje in predlaga skupščini ustanavljanje novih poslovnih enot,
- proučuje in predlaga skupščini predloge za pripojitev podjetij,
- proučuje in predlaga skupščini načela delitve osebnih dohodkov,
- pripravlja predlog pravil podjetja in poslovnika skupščine,
- spremlja in proučuje sprovanje pravil podjetja v praksi in predlaga skupščini potrebne spremembe in dopolnitve,
- daje smernice za kadrovske politike,
- predlaga skupščini imenovanje oseb na vodilna delovna mesta v koordinacijskem centru in predlaga skupščini v soglasje imenovanje direktorjev poslovnih enot,
- odloča o pritožbah vodilnih oseb koordinacijskega centra na odločbe generalnega direktorja,
- predlaga skupščini sistematizacijo koordinacijskega centra,
- obravnava in potrjuje projekte novih organizacijskih predpisov.

Člen 18.

b) **Odbor za ekonomska vprašanja** je zlasti pristojen, da:

- sprejema svoj poslovnik,
- obravnava in vsklajuje predloge letnih gospodarskih načrtov poslovnih enot in obravnava predlog letnega družbenega plana podjetja,
- obravnava predlog zaključnega računa s poslovnim poročilom in periodične obračune,
- pripravlja predloge o razpolaganju s skupnimi skladi podjetja,
- analizira gospodarjenje podjetja kot celote in posameznih poslovnih enot in ocenjuje skladnost tega gospodarjenja z okvirnimi gospodarskimi načrti podjetja,
- predlaga skupščini finansiranje tistih poslovnih enot, ki imajo značaj skupnih služb,
- odloča o odškodninah za patente in licence ter o tem poroča skupščini.

Člen 19.

c) **Odbor za perspektivni razvoj in kapitalno izgradnjo** je zlasti pristojen, da:

- sprejema svoj poslovnik,
- obravnava predlog okvirnega gospodarskega načrta, perspektivnih načrtov podjetja, okvirnega proizvodnega programa in temeljnega investicijskega programa in jih predlaga skupščini v odločitev,
- ocenjuje skladnost perspektivnih gospodarskih načrtov poslovnih enot z okvirnim gospodarskim načrtom podjetja.

Člen 20.

d) **Arbitražni odbor**

Sprejema svoj poslovnik.

Spore, ki nastanejo iz medsebojnih poslovnih odnosov med posameznimi poslovnimi enotami, rešuje v prvi stopnji arbitražni odbor.

Proti odločbi arbitražnega odbora je dopustna pritožba na skupščino; njena odločitev je dokončna.

Člen 21.

S poslovníkom skupščine se določi sestav članov skupščinskih odborov in podrobnejši način njihovega dela.

Člen 22.

Skupščina in skupščinski odbori lahko za proučitev posameznih zadev imenujejo občasne ali stalne komisije in k obravnavanju posameznih zadev iz svoje pristojnosti povabijo strokovnjake.

Člen 23.

Odobranje službenih potovanj v inozemstvo

Za odobranje službenih potovanj delavcev koordinacijskega centra v inozemstvo je pristojen tisti skupščinski odbor, v katerega pristojnost spada obravnavanje zadev namena potovanja.

Za odobranje službenih potovanj v inozemstvo delavcev poslovnih enot so pristojni samoupravni organi teh enot.

Člen 24.

Generalni direktor je dolžan udeleževati se sej skupščine, lahko pa se udeležuje tudi sej posameznih skupščinskih odborov.

III. ORGANIZACIJSKI TEMELJI

Člen 25.

Koordinacijski center

Za opravljanje zadev, ki jih podjetje kot celota mora opravljati v odnosu do družbene skupnosti, za strokovno vsklajevanje poslovanja poslovnih enot in za organiziranje izvedb sklepov skupščine, je pristojen koordinacijski center kot strokovni izvršni organ skupščine podjetja. Njegova funkcija je zagotavljati, da se v poslovanju podjetja realizirajo smernice dobrega gospodarjenja, kot so določene v sklepih skupščine, s čemer center zagotavlja vsklajenje delovanja vseh poslovnih enot.

Koordinacijski center ima status poslovne enote.

Člen 26.

Generalni direktor podjetja je na čelu koordinacijskega centra kot njegov predsednik.

Člen 27.

V okviru koordinacijskega centra so za posamezna delovna področja organizirane specializirane službe, ki poslujejo po določbah pravilnika o organizaciji in poslovanju tega centra.

Člen 28.

Poslovne enote

Za zadeve, ki so skupne za vso dejavnost podjetja in za izvrševanje poslov po naročilu ali pooblastilo posameznih poslovnih enot, so organizirane skupne službe kot poslovne enote in sicer:

- za razvojno dejavnost,
- za vzgojo in izobraževanje kadrov,
- za prodajno, montažno in servisno dejavnost,
- za nabavo,
- za zunanje-trgovinsko dejavnost,
- za mehanografsko-računsko dejavnost,
- za propagandno dejavnost.

Ostale poslovne enote so specializirane proizvodne enote (tovarne).

Za ustanoviteljstvo enot družbenega standarda so pristojni delavski sveti poslovnih enot.

Poslovne enote imajo sledeče **samosvojne pravice**, ki se vpišejo v register:

1. same ugotavljajo svoj dohodek in imajo svoj zaključni račun,
2. sklepajo pogodbe o nabavi tistega materiala, ki je specifičen za njihovo proizvodnjo,
3. sklepajo pogodbe o uslugah, ki spadajo v predmet njihovega poslovanja.

Člen 29.

Skupne službe so organizirane ali kot poslovne enote ali kot zavodi. Notranja organizacija in način poslovanja je podrobneje urejena s pravilniki in poslovniki posameznih poslovnih enot, ki konkretizirajo in realizirajo razmerja po načelih teh pravil.

Člen 30.

Prodajno servisna organizacija ustanavlja na sedežih republik in važnejših gospodarskih centrih svoje filiale. V okviru teh filijal se v skladu s trgovinskimi predpisi ustanavljajo predstavništva, industrijske prodajalne, veleprodajna skladišča, montažno-servisni obrati. Za ustanovitev in imenovanje poslovodij teh trgovinskih in obrtnih enot je pristojen delavski svet Prodajno-servisne organizacije.

Člen 31.

Za strokovno operativno vodstvo ima vsaka poslovna enota direktorja ali vodjo, ki ga imenuje delavski svet te enote v soglasju s skupščino.

Člen 32.

V odnosu do skupščine, koordinacijskega centra in v odnosu do drugih poslovnih enot, imajo zavodi v okviru podjetja status poslovne enote.

IV. OSNOVE EKONOMSKEGA POSLOVANJA

Člen 33.

Podjetje kot celota ima skupne sklade. Vrste skladov, njih višina in način njihove uporabe so določene z gospodarskim načrtom podjetja.

Člen 34.

V skupne sklade podjetja morajo poslovne enote vlagati del sredstev kot posojilo iz dohodkov, s čemer se ustvarijo sredstva za pokrivanje obveznosti, ki jih ima podjetje iz dosedanjega poslovanja in za razširjeno

reprodukcijo. Ta prispevek plačujejo poslovne enote od čistega dohodka v višini, določeni z gospodarskim načrtom.

Skupni skladi se vodijo v finančni službi koordinacijskega centra na računih skladov.

Način formiranja in koriščenja skladov pa določa poseben pravilnik, katerega predpiše skupščina.

Člen 35.

Za vsklajevanje tekočega poslovanja poslovnih enot posojajo ali dajejo posamezne poslovne enote iz svojega žiro računa sredstva, ki služijo izključno za obratna sredstva.

Člen 36.

Poslovne enote samostojno ugotavljajo dohodek in razpolagajo s tistim delom, ki ostane po izpolnitvi obveznosti do skupnih skladov podjetja.

Poslovna enota razporeja čisti dohodek v osebne dohodke in del namenjen za sklade, to je poslovni sklad, rezervni sklad in sklad skupne porabe ter druge sklade, ki jih formira poslovna enota na osnovi zakonitih predpisov, ki veljajo za podjetje, s katerimi razpolaga v skladu s svojim gospodarskim načrtom in gospodarskim načrtom podjetja.

Člen 37.

Vsaka poslovna enota ima svoj zaključni račun.

Člen 38.

Zaključni račun podjetja je sestavljen iz zaključnih računov poslovnih enot.

Člen 39.

Poslovne enote samostojno gospodarijo z osnovnimi in obratnimi sredstvi, ki so jim dana v upravljanje.

O prometu z osnovnimi sredstvi med posameznimi poslovnimi enotami v skladu z gospodarskim načrtom odloča skupščina po predhodnem soglasju z delavskimi sveti prizadetih poslovnih enot.

Člen 40.

S svojimi amortizacijskimi sredstvi razpolaga poslovna enota. V izrednih primerih skupščina lahko določa poslovnim enotam drugačen način koriščenja amortizacijskih sredstev.

Postopek je predpisan v pravilniku o načinu formiranja in koriščenja skladov.

Člen 41.

Poslovne enote stopajo v medsebojne odnose na osnovi gospodarskih in perspektivnih načrtov z medsebojnimi poslovnimi dogovori, naročili in pogodbami. Poslovne enote stopajo v poslovne odnose z drugimi fizičnimi in pravnimi osebami le v okviru svojega poslovanja, ki jih določa skupščina v ustanovitvenem sklepu.

Trgovinske poslovne enote nastopajo v okviru svojega poslovnega predmeta in splošnih trgovinskih predpisov.

Člen 42.

Vsaka poslovna enota opravlja finančne posle v odnosu do bank in do pristojnih državnih in drugih organov ter do ostalih poslovnih partnerjev le v okviru svojega poslovanja.

Vsaka poslovna enota ima svoj žiro račun in račune skladov.

Člen 43.

Zakonitost finančnega poslovanja podjetja ISKRA kot celote zagotavlja vodja delovnega področja za finance v koordinacijskem centru, ki pripravlja predlog zaključnega računa s poslovnim poročilom podjetja kot celote in ustrezno ekonomsko analizo.

Zakonitost finančnega poslovanja poslovne enote zagotavlja računovodja poslovne enote.

Pod zakonitostjo finančnega poslovanja je treba razumeti vsklajenost finančnega poslovanja posameznih poslovnih enot z obstoječimi finančno-pravnimi predpisi, s finančnim planom podjetja in finančnimi plani poslovnih enot ter z zadevnimi sklepi samoupravnih organov.

Člen 44.

Poslovna enota se sme obrniti za usluge na podjetje in zavode izven podjetja ISKRA, čeprav ima ta organizirane skupne službe, ki lahko dajo take usluge, po predhodnem sporazumu s prizadeto poslovno enoto. Vendar sme to storiti le v primeru, če je kvaliteta, cena ali rok take usluge ugodnejša in, če s tem ne ruši perspektivnega razvoja celotne organizacije. Če se poslovni enoti v koriščenju tujih uslug ne sporazumeta, mora arbitražni odbor odločiti v roku 30 dni.

Člen 45.

Celotni dohodek koordinacijskega centra se formira iz prispevkov poslovnih enot na podlagi predračuna in v odvisnosti od poslovnega uspeha podjetja kot celote.

Predračun potrdi in določi način finansiranja skupščina na predlog odbora za ekonomska vprašanja.

V. PRAVILNIKI IN POSLOVNIKI.

Člen 46.

Podjetje ISKRA ima naslednje skupne pravilnike:

1. okvirni pravilnik o delitvi čistega dohodka podjetja,
2. poslovnik skupščine in skupščinskih odborov,
3. pravilnik o organizaciji in poslovanju koordinacijskega centra,
4. pravilnik o izumih in tehničnih izboljšavah,
4. pravilnik o skupnih skladih,
6. eventualne pravilnike, ki jih podjetje kot celota mora imeti po obstoječih predpisih.

Člen 47.

Poslovne enote in zavodi imajo naslednje pravilnike in poslovnike:

1. pravilnik o organizaciji in poslovanju poslovne enote,
2. poslovnik o delu delavskega sveta in upravnega odbora oziroma sveta zavoda,
3. pravilnik o delovnih razmerjih,
4. pravilnik o delitvi dohodka,
5. pravilnik o delitvi osebnih dohodkov,
6. pravilnik o higijenskem in tehničnem varstvu pri delu,

7. pravilnik o uporabi osebnih avtomobilov,

8. eventualne pravilnike, ki jih poslovna enota mora imeti po obstoječih predpisih.

Člen 48.

Poslovne enote so dolžne sprejeti pravilnike iz svoje pristojnosti v roku 6 mesecev; pravilnik o organizaciji in poslovanju pa najkasneje v roku 3 mesecev od dneva potrditve teh pravil, oziroma po konstituiranju.

Člen 49.

Pravilnike in poslovnike predpiše organ upravljanja poslovne enote (zavoda), v soglasju s pristojnim skupščinskim odborom. To soglasje se nanaša samo na vprašanje vsklajenosti teh pravilnikov in poslovnikov s temeljnimi načeli organizacije in poslovanja podjetja kot celote.

Člen 50.

Pravila podjetja ISKRA sprejme skupščina na predlog odbora za organizacijsko-kadrovska vprašanja. Preden preda skupščinski odbor skupščini osnutek pravil, ga mora dati v obravnavo kolektivom poslovnih enot, ki morajo pregledati osnutek in dati svoje predloge, oziroma pripombe v roku 10 dni. Skupščinski odbor nato razpravlja o pripombah posameznih poslovnih enot. V kolikor jih ne osvoji, mora o predlaganih spremembah poročati skupščini.

Predlog za spremembo pravil lahko da skupščinski delavski svet vsake poslovne enote. Skupščina odstopi tak predlog odboru za organizacijsko-kadrovska vprašanja, ki ga dostavi vsem poslovnim enotam v razpravo. Delavski sveti poslovnih enot se izjasnijo o predlogu v roku 10 dni ter pošljejo svoje pripombe skupščinskemu odboru, ta pa ga predloži skupščini obenem s svojim mnenjem.

Člen 51.

Periodične publikacije.

Podjetje izdaja časnike ali druge periodične publikacije, ki so namenjene članom kolektiva ali če služijo izpolnjevanju nalog pri izvrševanju zadev z delovnega področja podjetja. Tudi poslovne enote lahko izdajajo svoje periodične publikacije, ki so namenjene članom njihovega kolektiva. O ustanovitvi časnika ali druge periodične publikacije podjetja odloča s svojim sklepom skupščina. O ustanovitvi periodične publikacije poslovne enote odloča najvišji samoupravni organ posamezne poslovne enote. Z ustanovitvenim sklepom se določi tudi način finansiranja časnika ali periodične publikacije.

Natančnejše določbe o poslovanju v zvezi z izdajanjem časnikov in drugih periodičnih publikacij vsebujejo poslovniki, ki jih predpišejo upravni odbori posameznih poslovnih enot, za podjetje kot celoto pa skupščinski odbor za organizacijsko-kadrovska vprašanja. Isti organi postavljajo tudi odgovorne urednike in uredniške odbore.

VI. KONČNE DOLOČBE.

Člen 52.

Ta pravila stopijo v veljavo z dnem, ko jih potrdi pristojni organ Občinskega ljudskega odbora Kranj.

IZ PERIODIČNEGA OBRAČUNA 1961

Leto je v izteku in kolektivi poslovnih enot so že v mesecu novembru 1961 obravnavali rezultate poslovanja v prvih devetih mesecih leta 1961, še vedno pa bo zanimivo, če se pred zaključnim računom ozremo na nekatere zanimive kazalnike devetmesečnega periodičnega obračuna.

Periodični obračun je bil sestavljen za gospodarsko organizacijo ISKRO kot celoto ter po posameznih poslovnih enotah — tovarnah in za poslovno enoto Prodajno servisna organizacija. V nadaljnjem opisovanju so navedene poslovne enote skrajšano kot sledi:

Tovarna elektrotehničnih in finomehaničnih izdelkov, Kranj kot »elektromehanika«;

Tovarna za elektroniko in avtomatiko, Pržan kot »elektronika«;

Tovarna električnih aparatov, Ljubljana, Rimska cesta kot »elektroaparati«;

Tovarna za elektrozveze, Ljubljana, Linhartova cesta kot »elektrozveze«;

Tovarna avtoelektričnih izdelkov, Nova Gorica kot »avtoelektrika« in

Prodajno servisna organizacija, Ljubljana kot »PSO«.

Zanimiva je medsebojna primerjava poslovnih enot — tovarn, medtem ko je potrebno gledati PSO zaradi njene specifične dejavnosti posebej.

Podatki iz obračunov tovarn

Iz seštevka periodičnih obračunov tovarn izhaja naslednji celotni dohodek z razdelitvijo na sestavne dele (v 000.000 dinarjev):

Elementi	v letu 1961	v letu 1960
Realizacija	14.536	11.422
Izredni dohodki	45	32
CELOTNI DOHODEK	14.581	11.454
Vkalkulirani stroški	9.193	6.781
Izredni izdatki	441	87
Prometni davek	163	189
POSLOVNI STROŠKI S PROMETNIM DAVKOM	9.797	7.057
DOHODEK	4.784	4.397
Prispevek iz dohodka	718	1.877
Prispevek iz izrednega dohodka	359	—
PRISPEVKI IZ DOHODKA	1.077	1.877
ČISTI DOHODEK	3.707	2.520

Celotni dohodek je za 27,4% večji od lanskoletnega, toda nasproti planu pa zaostajajo tovarne za 9,9%. Tudi ostali podatki bodo

pokazali zaostanek za devetmesečnim planom, razlogov zato je več, kratko pa bi jih mogli okarakterizirati s sledečim: nekoliko optimi-

stično ocenjene možnosti ob planiranju tako glede na nove kapacitete za proizvodnjo, kot tudi glede finančnih sredstev, kar je povzročilo napetost plana.

Predvidene rekonstrukcije niso bile pravočasno izvršene, posledica tega je izpad proizvodnje, predvidene na novih kapacitetah; obratovalna sredstva pa niso bila na razpolago v zadostni meri že v letu 1960, preskrba teh sredstev v letu 1961 pa še bolj otežkočena zaradi ostrih zunanjih pogojev, ki veljajo že od aprila 1960. Možnosti, ki so obstajale so bile maksimalno izkoriščene, tako glede preskrbe sredstev od bank, kjer pa smo mogli uspešneje nastopiti zlasti po združitvi, kot tudi glede izkoriščanja notranjih možnosti — poleg uspešnejše izterjave in čiščenja zalog se je začela izvajati vrsta ukrepov, ki naj doprinesejo k občutno boljši planski in terminski službi, ki moreta v resnici veliko prispevati k racionalnemu koriščenju obratovalnih sredstev. Vendar predstavlja tako sproščanje sredstev dolgotrajen proces, na drugi strani pa nas razvoj sili k hitri rasti, za katero pa je težko zagotoviti sredstva zunaj in znotraj podjetja. Posledica tega so seveda motnje v poslovanju od nabave do proizvodnje in do rezultata, ki se zmanjšuje zaradi visokih obrestí.

Dohodek, ki predstavlja v podjetju novo ustvarjeno vrednost zaostaja za celotnim dohodkom za 18,6% ter je nasproti letu 1960 večji le za 8,8%. Stopnja dohodka, merjena kot odnos med celotnim dohodkom in ustvarjenim dohodkom je padla od 38,4% v letu 1960 na 32,9% v letu 1961. Razloge za tak padec je iskati v pove-

čanih materialnih stroških zaradi podražitev za skoraj 6% in v visokih izrednih izdatkih, ki so se v primerjavi na predhodno leto povečali skoraj za petkrat, največ zaradi odpisovanja vrednosti zalog, visokih zamudnih obresti in penal ter stroškov sodnih postopkov.

Edino glede čistega dohodka, ki predstavlja udeležbo proizvajalcev v novo ustvarjeni vrednosti, je situacija ugodnejša, ker ostane za leto 1961 tovarnam v povprečju 77,5%, med tem, ko je ostalo v letu 1960 le 57,3%. Ostanek namenjen za sklade po kritju osebnih dohodkov se sicer v naslednjem letu ob koriščenju obdavčuje še za nadaljnjih 20%, kar bo v naših pogojih vplivalo tako, da bo znašal čisti dohodek nasproti dohodku kakih 73%.

Prispevki iz dohodka so torej precej nižji, vendar pa plačujemo znaten znesek prispevka iz izrednega dohodka, kar dokazuje, da smo po družbenih merilih še vedno visoko akumulativno podjetje.

Realizirani osebni dohodki vsebovani v doseženem čistem dohodku znašajo 67,1% kar je zelo ugodno nasproti za leto 1961 določenem razmerju 80% v večini poslovnih enot.

Doseženi celotni dohodek na enega zaposlenega je znašal v devetih mesecih leta 1960 1.658.000, din, v letu 1961 pa 2.079.000 oz. 26% več, kar je vsekakor lep kazalnik. Ta pa je slabši pri dohodku, ki je na zaposlenega večji le za 9% — razlogi za to pa so v že omenjenih visokih izrednih izdatkih in povečanih materialnih stroških.

In še nekaj kazalnikov o izpolnjevanju devetmesečnega plana pri posameznih tovarnah:

Zaostanki v planih so bili pojasnjeni že prej: premajhne kapacite-

tete, pomanjkanje obratovalnih sredstev; pri realizaciji pa je omejitve še restrikcije nasproti kupcem, ki so slabo plačevali, pa tudi zastoj na tržišču pri sezonskih izdelkih in tistih, ki so podvrženi močni konkurenci. Tovarna avtoelektrike se je osamosvojila šele v tretjem tromesečju ter se ji štejejo v realizacijo izdelki, izdelani in prodani od 1. julija 1961. dalje, kar je ob tudi sicer tedaj slabem stanju na trgu zaradi restrikcije dobav glavnemu kupcu privedlo do tako nizkega odstotka. Doseženi odstotek celotnega dohodka pri tovarni elektromehanike nasproti odstotku realizacije pa gre na račun odprodaje materialov zaradi čiščenja zalog.

Sicer sedaj še ne razpolagamo s podatki o rezultatih poslovanja v zadnjem tromesečju, vendar je pričakovati, da so vloženi naporji rodili uspehe ter, da bo v letnem merilu situacija boljša. Pa tudi za oceno devetih mesecev ne smemo zanemariti dejstva, da so bili doseženi ti rezultati pod zelo težkimi pogoji in da je obseg poslovanja za preko četrtno večji od leta 1960.

Podatki iz obračuna Prodajno servisne organizacije

Realno primerjavo rezultatov poslovanja Prodajno servisne organizacije (PSO) ni mogoče napraviti, ker je ta delovala do konca aprila le kot organizacija tovarne za elektromehaniko v Kranju, od 1. maja 1961. dalje pa deluje kot skupna služba združenih tovarn ISKRE. Vsekakor pa je zanimivo pogledati nekaj kazalnikov iz poslovanja PSO v tem obdobju.

Devetmesečni plan realizacije je bil dosežen s 83,5% in plan celotnega dohodka s 83,8%. Pri izpolnjevanju tega plana seveda ne

smemo pozabiti na odvisnost od izpolnjevanja planov proizvodnje v tovarnah in pa situacije na tržišču. Ob primerjavi s planom proizvodnje bi bil plan PSO dosežen prav za prav s 96%.

Plan dohodka je bil dosežen z 82,9% in plan čistega dohodka s 84,4%. Delež čistega dohodka v dohodku je za leto 1961 76,3% nasproti 60% v letu prej, razmerje realiziranih osebnih dohodkov nasproti čistemu dohodku pa 77%.

Vrednost opravljenih storitev (projektiranje, montaže, servis) znaša 555 milijonov dinarjev, opravljeni promet v trgovinski dejavnosti pa 8.534 milijonov, od tega prodaje na debelo 8.125 milijonov, prodaje iz industrijskih prodajaln 430 milijonov, prodaja za kooperante pa 19 milijonov dinarjev.

Podatki iz samega periodičnega obračuna so naslednji, pri tem pa je potrebno pripomniti, da primerjava z istim obdobjem preteklega leta ni realna, ker se nanaša le na delovanje prodajne organizacije kranjske tovarne, ki pa je poleg tega imela še centralno prodajo v prodajnem oddelku:

Elementi	v letu 1961	v letu 1960
Realizacija	14.536	11.422
Izredni dohodki	45	32
CELOTNI DOHODEK	14.581	11.454
Vkalkulirani stroški	9.193	6.781
Izredni izdatki	441	87
Prometni davek	163	189
POSLOVNI STROŠKI S PROMETNIM DAVKOM	9.797	7.057
DOHODEK	4.784	4.397
Vkalkulirani stroški	8.385	1.652
Izredni izdatki	9	3
Prometni davek	54	6
POSLOVNI STROŠKI S PROMETNIM DAVKOM	8.448	1.661
DOHODEK	443	237
Prispevek iz dohodka	66	95
Prispevek iz izrednega dohodka	39	—
PRISPEVKI IZ DOHODKA	105	95
ČISTI DOHODEK	338	142

Tudi za PSO še nimamo potrebnih podatkov za celo leto, gotovo pa je, da bodo naporji zadnjega tromesečja znatno doprinesli k boljšemu zaokroženemu rezultatu celotnega leta tako za dejavnost tovarn kot tudi Prodajno servisne organizacije same. Janko Kralj

Tovarna	Plan proizvodnje	Plan realizacije	Plan celotnega dohodka	Povečanje celotnega dohodka nasproti 1960
Elektromehanika	89,8%	94,0%	100,1%	19,4%
Elektronika	87,8%	86,6%	92,4%	23,5%
Elektroaparati	85,8%	76,8%	78,4%	59,5%
Elektrozveze	83,5%	75,8%	83,1%	46,5%
Avtoelektrika	76,5%	16,4%	16,4%	—
Tovarne skupaj	87,3%	85,2%	91,1%	27,4%

OBISK V TOVARNI ELEKTRIČNIH APARATOV

Ob združitvi podjetij v današnjo »Iskro« je število zaposlenih v enotah in obratih novega podjetja naraslo na prek 8000. Prav zato bi bilo nesmiselno pričakovati, da se med seboj dobro in dovolj poznamo. To bomo v letošnjih številkah naše revije skušali čim bolj doseči z reportažami iz vseh proizvodnih

Nekako sredi junija 1949 se je pokazala potreba po tovarni električnih aparatov, kakršne smo vedno bolj nujno potrebovali v naši industriji in naglo se razvijajočem gospodarstvu. Potrebe so terjale odločen ukrep in sredi Ljubljane smo dobili novo, sicer majhno, a obetajočo tovarno, z delovnim kolektivom, ki je štel le peščico zaposlenih, a je imel trdno, neuničljivo voljo čimprej pokazati kar največje in najboljše delovne uspehe.

Kljub pomanjkljivi strojni opre- mi, še zlasti pa ob tako pičlih izkušnjah, je mladi delovni kolektiv že v prvih mesecih svojega poslovanja pokazal lepe rezultate. Najprej je osvojil zaščito in signalizacijo, kar so nujno potrebovale obstoječe in novo grajene transformatorske postaje in elektrarne. Že do konca l. 1949 sta bili v tovarni izdelani relejna zaščita in signalizacija za novo elektrarno na Savici v Bohinju. Ta uspeh je dal zaposlenim delavcem nov polet. Njihov trud torej ni bil zaman. Vendar niso bili več zadovoljni samo z izdelki, ki so jih lahko nudili prvim porabnikom. Hoteli so osvojiti še nove in to se jim je v polni meri posrečilo že v naslednjih dveh letih.

V letu 1953 je stekla proizvodnja stikalnih aparatov, kontaktor-

in poslovnih enot, kakor tudi iz njihovih obratov in podružnic.

Za današnjo številko smo izbrali sicer najmanjšo, vendar pa ne nepomembno proizvodno enoto — »ISKRA« — tovarna električnih aparatov v Ljubljani, ki je od svoje ustanovitve v l. 1949 uspešno poslovala pod imenom »TELA« — tovarna električnih aparatov.

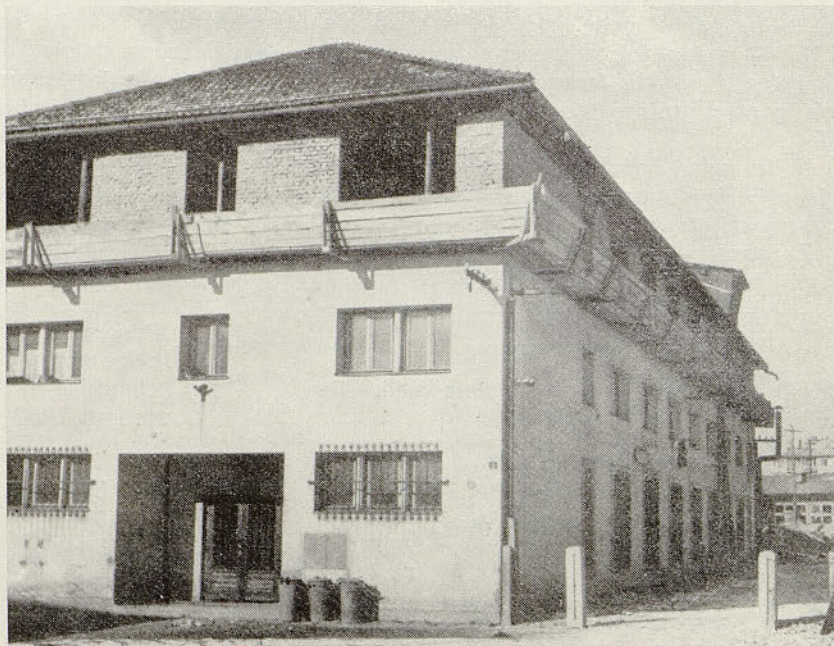
jev in tipkal, za tem pa tudi proizvodnja elementov, namenjenih za nujno avtomatizacijo industrijske proizvodnje. In tudi pri tem ni ostalo kdo ve kako dolgo. Marljivi razvijalci so se že neumorno ubadali z novimi načrti, z novimi bodočimi izdelki. Naše gospodarstvo je dobivalo vedno več prepotreb-

nih, zahtevnih in zamotanih izdelkov, električnih aparatov in naprav.

Slednjič je delovni kolektiv, čigar število je raslo počasi, ne v skladu s porastom proizvodnje in števila različnih izdelkov, prešel tudi na proizvodnjo naprav za javljanje vloma in požara, nato pa še na proizvodnjo signalno varnostnih naprav, ki jih je vedno odločneje terjal hiter razvoj našega cestnega in železniškega prometa.

Asortiment izdelkov mlade tovarne je bil iz leta v leto večji, večje pa tudi zadovoljstvo porabnikov teh izdelkov, saj jim je tovarna nudila vedno več kakovostnih izdelkov, katerih zdaj ni bilo več treba uvažati iz inozemstva. Že v desetih letih poslovanja tovarne električnih aparatov je delovni ko-

Z nadzidavo enega od objektov na Savski cesti bo omogočena preselitev uprave iz tesnih prostorov na Rimski cesti

Maloserijska delavnica bo v novih delovnih prostorih v Trnovskem pristanu lahko delala še uspešneje

zahtevnih aparatov in naprav, hkrati pa vsa svoja prizadevanja usmerjal v prepotrebno rast svojega strokovnega kadra in pridobivanje novih delovnih izkušenj, s katerimi je lahko segal po še zahtevnejših proizvodnih nalogah.

Sodeč po teh nekaj stavkih, v katerih sem skušal čim bolj očitno prikazati, kako je pravzaprav iz nič v sorazmerno kratkem obdobju zrasla ta pomembna tovarna, ki danes pomeni enega od sestavnih delov združenega podjetja »Iskra«, je bila ta razvojna pot lahka in brez resnejših težav, ki se prerade pojavljajo ob nastajanju novega industrijskega podjetja. Vendar ni bilo tako. Celotno delo in ustvarjanje požrtvovalnega kolektiva so od prvih začetkov delovanja mlade tovarne naprej spremljale težave in številni problemi, včasih celo nerešljivi problemi. Med te predvsem sodi problem delovnih prostorov. Vse do danes se je delovni kolektiv s svojo obsežno in zahtevno proizvodnjo stiskal v pretesnih delovnih prostorih, raztresen po več zasilnih delavnicah, kjer je bilo delo zelo otežkočeno.

Prav takšne, kot so bile vsa minula leta težave z delovnimi prostori, so bile pa tudi težave z opremo in strojnimi parkom in ne

nazadnje tudi težave s prepotrebним strokovnim kadrom, katerega je tovarni vselej primanjkovalo. Toda tako vodstvo tovarne, kakor tudi prizadevni člani delovnega kolektiva, so skušali vse te težave kar se da premostiti, to pa je najbolje razvidno tudi iz podatkov, ki govore o vsakoletnih porastih bruto produkta, ki se je z nekaj milijonov v prvih mesecih delovanja tovarne, že v desetih letih dvignil na blizu 700 milijonov, v zadnjih dveh letih pa celo že na 1 milijardo 42 milijonov oziroma 1 milijardo 682 milijonov dinarjev, pri povprečni zaposlenosti v l. 1960 — 430, v l. 1961 pa 519 delavcev. Letos nameravajo pri povprečni zaposlitvi 540 delavcev izdelati za 1 milijardo 659 milijonov dinarjev svojih izdelkov oz. bolje za 2 milijardi 9 milijonov, kajti razlika med tema vsotama pomeni znižanje cen stikalom in povišanje rabatne stopnje s 5 na 11 %, zaradi česar je na prvi pogled videti, kot bi letos proizvodnja v tej enoti bila manjša od lanske. Cene izdelkom se niso spremenile vse od l. 1955 in doslej s prodajo izdelkov nikdar ni bilo posebnih težav, saj je prodaja zvesto sledila proizvodnji in je tržišče sproti odvezemalo ustvarjeno proizvodnjo.

Pri izpolnjevanju svojih proizvodnih nalog pa ta, kakor tudi druge proizvodne enote, preživlja težave s finančnimi sredstvi. Le-teh primanjkuje in to pomanjkanje zavra razmah enote, kakršnega bi terjale potrebe na tržišču. Ker za svojo proizvodnjo uporablja delovni kolektiv tovarne električnih aparatov okrog 12 odstotkov materiala iz uvoza, tu prav tako nastopajo pogostne težave z določenimi materiali, kar povzroča zastoje v proizvodnji, ker dobave tega materiala niso točne. To se najpogosteje dogaja zlasti pri uporovnem materialu.

Ena izmed bistvenih težav v letošnjem letu je za to proizvodno enoto vsekakor vprašanje stikal, kajti izdeluje že precej zastarele tipe, medtem ko je v zadnjem času proizvodna enota v Kranju dala na trg modernejša stikaža. Prav zaradi tega je v obratu v Dobrem polju nastalo vprašanje nadaljnje zaposlitve tamkajšnjega delovnega kolektiva oz. preusmeritve proizvodnje zaradi nastalih neizkoriščenih zmogljivosti.

Ni da bi s tem sestavkom prav do slednje podrobnosti našteval, kaj vse proizvaja Iskra — tovarna električnih aparatov. Naj bo dovolj, če naštejemo le glavne panoge, saj je v večini od njih pravzaprav možna neštevilna vrsta raznih kombinacij in izdelkov za posebne namene in po posebnih naročilih. V relejnih zaščitah je naša tovarna električnih aparatov dosegla odlične rezultate in s svojimi kakovostnimi relejnimi napravami opremila lepo število naših elektrarn. Naročilom za generatorsko zaščito in signalizacijo elektrarne Savica v Bohinju že v prvem letu delovanja te tovarne so brž sledila naročila za HE Mesiči, TE Trbovlje, TE Banoviči, HE Moste, HE Sokolovica, HE Ozalj, HE Pesočani, HE Slap Zete, HE Zavrelje, HE Sapunčica, HE Madvode, HE Slapovi na Uni, HE Došnica, DE Djuro Djaković, HE Vrla II, HE Dravograd, TE Rafinerije nafte Bos. Brod, TE Energana Sisak, HE Zvornik in še vrste ostalih hidro- in termoelektarn v Sloveniji in drugih republikah. Kjerkoli so v rabi relejne naprave

Poslopje v Dobrem polju, kjer že tretje leto deluje nad 70 članski kolektiv obrata za izdelovanje kontaktorjev

te naše proizvodne enote, delujejo brezhibno in se nanje povsem zanesajo, ker so solidne in imajo dolgo življenjsko dobo. Prav tako se dogaja napravam za zaščito vodov in visokonapetostnih sistemov, za zaščito trifaznih motorjev, signalizacijskim napravam v elektrarnah

in transformatorskih postajah, v stikalni tehniki in z elementi za avtomatizacijo, pa s požarno-varnostnimi napravami in napravami za zaščito pred vlomom, signalno-varnostnimi napravami za cestni in železniški promet ter napravami Tigvar in Migvar za argonsko var-

jenje. Zaradi odličnih lastnosti izdelkov, ki jih proizvajajo, se je Iskra — tovarna električnih aparatov dodobra uveljavila povsod, kjer so potrebovali njene naprave.

Pa stopimo še skozi delavnice in obrate te na videz majhne, a po svojih izdelkih dovolj poznane proizvodne enote Iskre. V Ljubljani je raztresena kar na treh mestih. Uprava podjetja je za sedaj še na Rimski cesti, maloserijska in prototipna delavnica v Trnovskem pristanu, produkcija in montaže pa na Savski cesti. Na Savski cesti pravkar teko dela na zgradbi montaže, katero bodo dvignili za nadstropje in bo v njem dobila svoje poslovne prostore uprava s službami, ki sodijo k njej. Letos predvidevajo tudi povečanje proizvodne hale za novih 7 shedov, za kar je podjetje že dobilo kredit ObLO Ljubljana-Bežigrad, prispevalo pa bo za ta dela tudi 50 milijonov lastnih sredstev. Novi prostori bodo prav gotovo ugodno vplivali tudi na samo proizvodnjo, saj je v vseh sedanjih oddelkih, pa tudi v montažah zares nevzdržna stiska s prostorom. Izboljšanje v tem pogledu je dosegla le maloserijska in prototipna delavnica, ki se je oktobra lani preselila z Gosposvetske ceste v

V prvi vrsti od leve na desno: tudi s skladišči so težave velike, zaradi tega so semaforji vskladiščeni kar pod napušči ob montaži — posnetek iz usmerjevalnice na Savski cesti — uprava na Rimski cesti; v spodnji vrsti od leve na desno: dva posnetka invalidov iz Zavoda v Ponikvah pri montaži termoelementov in iz ročne orodjarne

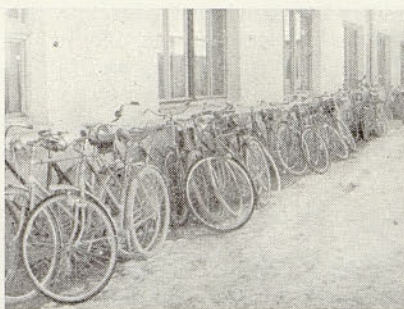
Trnovski pristan, z dokončno letošnjo dograditvijo pa se obeta izboljšanje tudi proizvodnji na Savski cesti.

Toda s tem še o tovarni električnih aparatov nismo povedali vsega. Skoraj bi bili namreč pozabili na obrat v Dobrem polju, kjer je v februarju 1960 stekla proizvodnja daljinskih oljnih stikal, daljinskih zračnih stikal, kombiniranih stikal, za razne namene in razne potrebe. Tu je zaposlenih 75 delavcev in delavk, ki so v prvem letu obstoja tega obrata dosegli bruto produkt v višini 30 milijonov dinarjev, lani pa se je le-ta dvignil že na 70 milijonov, čeprav se število zaposlenih lani ni bistveno povečalo. Ta maloštevilen kolektiv se je v svoje delo kaj hitro vživel in prebrodil začetne težave. Sestavlja ga pretežno ženska delovna sila, ki se je priučila v samem obratu.

Toda ko govorimo o obratu tovarne električnih aparatov v Dobrem polju ne smemo še mimo ene zanimivosti in hvale vredne pobude. V Ponikvah pri Dobrem polju je namreč Delovno zaščitni zavod za mlajše invalide, ki šteje 34 gojencev v starosti od 16—30 let, zbranih z vseh krajev Slovenije. Vodstvo obrata se je v dneh, ko je bilo zaradi obilice naročil resno vprašanje izpolnitve proizvodnega pla-

Posnetek iz produkcije na Savski cesti, spodaj: množica koles pred obratom v Dobrem polju priča, da tu ni problemov s prevozi na delo

na, odločilo priučiti te invalide in jim prepustiti del montažnih del. Invalidi iz doma v Ponikvah zdaj marljivo in dobro kooperirajo z obratom v Dobrem polju. Predvsem montirajo termočlene B 10 in nekatere manjše podsestave, s tem pa si ustvarjajo dohodek, iz katerega se delno vzdržuje njihov zavod.

S tem bežnim sprehodom po Iskri — tovarni električnih aparatov smo pri kraju. Vem, še veliko bi o njej lahko zapisal, toda morda drugič več. Toda, naj bo dovolj ugotovitev, da je kar težko verjeti, da je delež te proizvodne enote v združeni Iskri tolikšen, ko pa je celotna proizvodnja otesnjena v določeni meri celo v neustrezne, zares pretesne prostore.

A v združeni Iskri bo po planih za bodočo izgradnjo tudi tovarni električnih aparatov zasijal lepši dan v pogledu delovnih prostorov in tedaj bo marljivi delovni kolektivi lahko kos rastočim proizvodnim nalogam, katere v letu 1970 predvidevajo že 6 milijard bruto produkta. To je želja slehernega člana delovnega kolektiva te proizvodne enote, pa tudi želja vseh delavcev kolektiva združene Iskre, ki se prav gotovo bo izpolnila.

Montaža relejev v Dobrem polju — delavke in delavci so se priučili v samem obratu

DOSEDANJE DELO SKUPŠČINE

Na zboru delavskih svetov dne 15. aprila 1961 so bili sprejeti sklepi o združitvi petih podjetij in izvolitvi skupščine delavskih svetov. Določene so bile tudi glavne pristojnosti skupščine.

Cez 4 dni, 29. aprila 1961, se je sestala novoizvoljena skupščina. Definirala je svoje pristojnosti, ki so bile temelj obstoječim pravilom podjetja.

Za posamezna področja je skupščina izvolila svoje odbore in to:

- odbor za organizacijsko kadrovska vprašanja,
- odbor za ekonomska vprašanja,
- odbor za perspektivni razvoj in kapitalno izgradnjo,
- arbitražni odbor.

Pozneje je bila imenovana tudi stalna komisija za razvoj in organizacijo delavskega samoupravljanja.

Imenovani so bili predsednik koordinacijskega centra in vodilni uslužbenci centra.

Na drugi seji dne 14. julija 1961 je skupščina sprejela pravila podjetja. Pravila so bila potrjena od ObLO Kranj šele v novembru in je skupščina o njih ponovno razpravljala na zadnjem zasedanju v preteklem letu, ko je sprejela še nekatere spremembe in jih dopolnila po navodilih pristojnih organov ObLO v Kranju.

Tako na 2. kot na 3. zasedanju je skupščina obravnavala poročila odborov o njihovem delu. Prav tako je bilo na vsakem zasedanju potrjeno imenovanje nadaljnjih vodilnih uslužbencev koordinacijskega centra ter direktorjev poslovnih enot.

Skupščina je odobrila najetje posojila za obratovalna sredstva. Določila je, naj je koordinacijski

center smatrati kot poslovno enoto s tem, da se za njeno financiranje določi 0,62 % od realiziranega bruto produkta podjetja, z dokončnim obračunom ob koncu leta.

Dano je bilo soglasje za podpis okvirne pogodbe za sodelovanje z ITT Europe in polnomočje za sklenitev konkretne pogodbe za sodelovanje s firmo SEL v Stuttgartu. Skupščina je prav tako dala soglasje za pristop podjetja k poslovno-tehničnemu združenju za elektrifikacijo jugoslovanskih železnic.

Nadalje je bil sprejet sklep o formiranju propagandne službe in ZTO.

Na 3. zasedanju v dneh 17. in 24. novembra 1961 je skupščina sprejela poročilo podjetja za ekonomska vprašanja in potrdila polletni periodični obračun podjetja. Nadalje je bilo sprejeto poročilo o finančnem položaju, z naročilom vsem poslovnim enotam, naj glede na še vedno kritične finančne razmere še nadalje sproščajo notranje rezerve.

V zvezi z ustanovitvijo zunanjetrgovinske organizacije je skupščina zadolžila odbor za ekonomska vprašanja, naj pripravi skupščini do naslednjega zasedanja predlog za plačevanje uslug ZTO s strani poslovnih enot ter pripravi poročilo in predloge o prenosu sredstev na ZTO. Koordinacijski center je bil zadolžen, naj izvede registracijo ZTO tako kot je predvideno s predpisi, v finančnem pogledu pa naj ZTO preide na samostojnejši obračun s 1. januarjem 1962.

Glede propagandne službe je na predlog odbora za organizacijsko kadrovska vprašanja skupščina odločila, naj bo vsa propagandna de-

javnost izvedena v okviru Prodajno servisne organizacije Iskre.

O problemu proizvodnje stikal je bilo precej razprav v kolektivih tako tovarne v Kranju kot tudi tovarne električnih aparatov v Ljubljani. Zadevo sta obravnavala odbora za ekonomska vprašanja in odbora za perspektivni razvoj in kapitalno izgradnjo. Zaradi zelo različnih mnenj in stališč ni prišlo do dokončnega sklepa, zato je skupščina rešitev problema proizvodnje stikal preložila na tisto zasedanje, ko bo obravnavala specializacijo celotnega proizvodnega programa Iskre. Koordinacijski center pa je bil zadolžen do prihodnjega zasedanja podati skupščini predlg za rešitev problema izpada proizvodnje v Dobrem polju.

Ekonomski odbor je predložil skupščini v rešitev vprašanje statusa Zavoda za avtomatizacijo. Poudarjene so bile težnje in stališča, naj bi tako veliko podjetje kot je ISKRA ne bilo brez svojega zavoda za razvojno dejavnost. Skupščina je zadolžila koordinacijski center, naj v najkrajšem času pripravi material o problemu razvojne dejavnosti in prenosa ustanoviteljstva Zavoda na Iskro. Ta material bodo obravnavali delavski sveti po poslovnih enotah, ekonomski odbor pa bo na podlagi zbranih pripomb predložil svoj predlog skupščini na naslednjem zasedanju.

Skupščina je potrdila osamosvojitve Tovarne avtoelektrike v Novi Gorici v okviru združenega podjetja ISKRA.

Formirana je bila komisija za izdelavo osnutka pravilnika o delitvi čistega dohodka, ki je že pripravila osnovna načela za formira-

nje in delitev dohodka in bo osnutek pravilnika predložen skupščini na enem izmed naslednjih zasedanj.

Skupščina je nadalje imenovala posebno začasno komisijo za določitev najvišjih in najnižjih plač v posameznih poslovnih enotah s tem, da pri svojem delu upošteva prilike, razmere in vsa razpoložljiva merila. V komisiji so zastopani člani iz vseh poslovnih enot in bodo pripravili predlog skupščini do naslednjega zasedanja.

Skupščina je sklenila, da mora biti pri obravnavanju zadev iz katerekoli poslovne enote, na odborih ali drugih organih podjetja, vedno navzoč tudi predstavnik tiste poslovne enote. Poslovna enota lahko pooblasti člana odbora, ki je izvoljen iz te enote, za predstavnika svoje enote. Poslovne enote bodo dobivale vabila za vse seje odborov ne glede na to ali imajo v odboru svojega člana ali ne.

Skupščina je priporočila delavskim svetom poslovnih enot, naj preštudirajo poročilo in pregled organizacije delavskega samoupravljanja, kakor ga je pripravila komisija za organizacijo in razvoj delavskega upravljanja ter naj svoje pripombe čim prej dostavijo koordinacijskemu centru.

Zaradi izstopov iz podjetja, imenovanje na vodilno delovno mesto in podobnih razlogov je skupščina razrešila nekatere člane odborov in na njihova mesta imenovala druge.

Skupščina je potrdila sistematizacijo delovnih mest koordinacijskega centra za 114 oseb, medtem ko je v centru trenutno zaposleno 61 oseb.

V zadnjem delu 3. zasedanja je skupščina obravnavala poročilo o delu odbora za perspektivni razvoj in kapitalno izgradnjo. Potrdila je plan proizvodnje za leto 1962. Predloženi plan je samo skupek planov posameznih poslovnih enot. V Pržanu je predvideno znatno povečanje, ostale poslovne enote pa so planirale svojo letošnjo proizvodnjo izključno na osnovi razpoložljivih proizvodnih zmogljivosti.

V zvezi z elaboratom za rekonstrukcijo podjetja so bile skupščini

predložene v razpravo in odločanje osnove za razpored vlaganj pri izgradnji podjetja. Organi samoupravljanja poslovnih enot so se s predlogom strinjali in skupščina je potrdila osnove za razpored investicijskih vlaganj, kakor tudi kriterije, na podlagi katerih bo določen vrstni red vlaganj.

Skupščina je prav tako sprejela poročilo o pregledu zbirnika investicijskih elaboratov podjetja za investicije do l. 1965. Program rekonstrukcije podjetja je odobrila s tem, da bo zbirnik dopolnjen v nekaterih točkah.

Skupščina je nadalje zadolžila koordinacijski center (organizacijski oddelek), naj do 1. januarja 1962 izvede na vseh naših izdelkih navedbo novega naziva ISKRA v smislu nove registracije. Isto velja tudi za napise na zgradbah in lokalih.

Na svojem 4. rednem zasedanju pa je skupščina 30. januarja 1962 razpravljala o periodičnem obračunu celotnega podjetja za 9 mesecev preteklega leta. V drugi točki je obdelala Poslovnik skupščine, ki naj v svojih 112 členih in v okviru splošnih predpisov in pravil podjetja ISKRA zagotovi pogoje, v katerih bo skupščina kot najvišji organ delavskega samoupravljanja podjetja ISKRA, lahko izvrševala svoje pravice in dolžnosti, katere ji določajo pravila podjetja.

V tretji točki dnevnega reda zadnjega zasedanja je skupščina razpravljala še o finančnih podatkih za celotno rekonstrukcijo, katerih ni obravnavala na svojem 3. zasedanju v novembru. Danes o tem le informacija, prihodnjič pa podrobna obravnava najvažnejšega na zasedanju — vprašanja investicij.

TEČAJ S PODROČJA AVTOELEKTRIKE

Izobraževalni center v Kranju je priredil v decembru tečaj s področja avtoelektrike. — Znano je, da se naši izdelki prodajajo po vsej državi, in prav zato je bilo potrebno, da se organizirajo po vsej državi tovrstni servisi. — V tečaju, ki je trajal 14 dni, so udeleženci tečaja pridobili potrebno znanje, ki ga bodo potrebovali pri običajnih pregledih in popravilih naših izdelkov.

JUGOSLAVIJA NA RAZSTAVI V BAGDADU

Skoraj vsi smo brali pravljice o »Tisoč in eni noči« ter o »Saladinovi čarobni svetilki«. Največkrat je pri tem omenjeno mesto Bagdad. To mesto so nam pričarali kot pravljичno mesto tudi različni filmi, ki smo jih gledali. No, pri vsem tem naj se nihče ne čudi, če sem bil res radovden, kakšno je to mesto, kakšni so ljudje in kako živijo.

Ko smo ob polnoči z reaktivnim letalom napravili krog nad Bagdadom za pristanek, sem občudoval lesk stotisočih lučk — rumenih, zelenih in rdečih, ki so se prelivale v morje belih. Res, prišel sem v pravljичno mesto. Toda, ko sem izstopil iz letala, me je sprejel vroč puh, da sem bil v trenutku oznojen. Kaj pa je to? Saj smo vendar sredi oktobra in ne more biti tako vroče. Pa je bilo vendarle tako.

Vročina me je sprejela neusmiljeno. Lepa reč, sem si mislil, kaj bo šele podnevi. No, pa pogledimo kakšno je to mesto.

Bagdad leži sredi puščave ob veliki reki Tigris. Razširjeno je na veliki površini med palmovimi in dateljnovimi nasadi. Koliko ima prebivalcev nihče točno ne ve, sodijo pa, da jih ima prek 1,2 milijona. Bil sem precej razočaran, ker ni bilo takšno, kot sem ga slikal v domišljiji. Hiše so povečini prtljčne in enonadstropne, tu in tam pa ob modernih novih avenijah gradijo tudi 8 do 14 nadstropne stavbe. Stari del mesta ima ozke in ne preveč čiste ulice ter strnjene nizke hiše, povečini trgovine. Novi Bagdad, ki je bil zgrajen šele po revoluciji, pa sestavljajo moderne standardizirane vile z ustreznimi

vrtovi, asfaltnimi cestami ter novimi šolami. Kanalizacijo uvajajo šele v zadnjem času, zato so ceste precej razkopane (kot prepogosto tudi pri nas!...), čeprav so nove.

Med palmovimi nasadi se razkošno bleščijo prekrasne mošeje. Izredno lepa sta moderno oblikovana spomenika »Neznanemu vojaku« in spomenik »Revolucije«.

V najbližji okolici vidiš na stotine »hiš«, ki so izdelane iz ilovice, kamna in lesenih tramov. Strehe so ravne in pokrite z nekako slamnato preprogo. Te hiše — nekakšni bunkerji, nimajo oken, temveč samo eno ali dve cevi za ventilacijo in odprtino za vhod. Okoli takšne naselbine je postavljen ilovnat zid. Vsa sreča, da pada dež največ trikrat v letu in še takrat za kratek čas. Ne morem si predstavljati, kaj bi se s temi »bunkerji« zgodilo, če bi se nanje vtila takšna ploha, kot se vlije v naših krajih. Vlada skuša odpraviti to vrsto hiš in je zgradila že nekaj novih modernih naselbin, kamor je preselila te stanovalce. Družine so navadno zelo velike in ni redko, da katera izmed njih šteje tudi 18 do 20 članov. Povedali so mi, da je nekako povprečje 6 otrok na družino. Temperatura je čez dan neznosna — saj je znano, da je v Bagdadu najbolj vroče na svetu. Prav zato se pa razvija pravo življenje šele proti večeru, ko se puščavski zrak nekoliko ohladi. V mestu je vse polno restavracij, kavarin in vrtov, kjer se ljudje zvečer hladijo — pri temperaturi, ki je še vedno — 38° C. Vsi lokali in kinematografi, ki jih ima Bagdad 27 in imajo po več kot po 2000 sedežev so zasedeni z moškimi. Le redko boš videl kakšno žensko med njimi in če je kakšna, potem ni doma-

Sekretar ZIS za industrijo s člani naše trgovinske delegacije na konferenci z ministrom za industrijo Iraka

čina. Moški so večinoma lepo oblečeni z belimi srajcami in skoro brez izjeme vsi s kravato, medtem ko imajo Iračanke odkrite, torej nezagrnjene obraze. Nosijo pa čez glave nekake dolge črne šale, ki jim segajo čez telo do tal. Gledališča (opere) nimajo, ga pa pravkar gradijo. Televizijska oddaja predvaja 2 uri dnevno, medtem ko slišiš iz vseh koncev in krajev do kraja odprte radijske sprejemnike tako, da te boli glava. Tu je dovolj hotelov, od najbolj preprostih za obiskovalce s podeželja, do najbolj luksuznih. S hrano ni problemov. Za denar dobiš vse, kar si zaželiš. Iraški denar ima 100 filcev, kar odgovarja našim 2.800 dinarjem ali 2,8 US dolarjem. Če računaš in primerjaš, koliko stane kakšna stvar pri nas in koliko v Bagdadu, kmalu spoznaš, da je pravzaprav pri nas z izjemo nekaterih tehničnih predmetov vse smešno poceni. No, pa se človek le privadi tudi na visoke cene, ker mu pač ne preostane nič drugega.

Sedaj pa še malo o gospodarski politiki Iraka.

Takoj po revoluciji 14. julija 1958 se je vlada odločila za popolnoma novo — neodvisno gospodarsko politiko. Ta je zamenjala staro, ki jo je imel predhodni režim in, ki je povzročal, da so se na iraškem tržišču zbirali produkti imperialističnih držav, hkrati pa je bil Irak surovinski vir za njihove tovarne.

Nova vlada je ukrepala zelo energično tako, da je popolnoma izbrisala sledove stare ekonomske politike. Irak sedaj trguje z vzhodom in zahodom — torej z vsemi državami na enakopravni podlagi, z uvozom in izvozom robe brez restrikcije, pri tem pa upošteva splošne interese države. Pri tem sta izključeni samo dve državi in to Francija — zaradi agresivne politike proti arabski osvobodilni fronti, posebno v Alžiru in pa Izrael. Vlada z novo ekonomsko politiko ščiti razvoj lokalne industrije. Robo je mogoče uvoziti samo na podlagi uvoznih dovoljenj. Uvoznik (mimogrede naj povem, da je v Iraku 27.000 registriranih uvoznikov), ki ima uvozno dovoljenje lahko potem sam izbira iz katere države bo uvozil material.

Idiličen, starinski motiv, znak znamenite nekdanje arhitekture, kakršne srečaš v tej deželi, malone na vsakem koraku

Prepovedan je pa uvoz robe, ki se že proizvaja v zadostnih količinah v Iraku. Zdaj je prepovedan uvoz 48 različnih artiklov. Vse uvoznike kontrolira odlično organizirana trgovinska komora.

Glede na zgoraj navedeno ekonomsko politiko me je prav zanimalo, kakšna roba, oz. katere države so pri uvozu najbolj zasto-

pane. Ogledal sem si izložbe in trgovine s tehničnimi predmeti ter videl: da je pri radio in televizijskih sprejemnikih na prvem mestu Zahodna Nemčija, potem Japonska, Anglija, ZDA, Belgija, Italija in Vzhodna Nemčija. Pri električnih gospodinjstvih aparatih prva ZDA, potem Anglija, Zah. Nemčija, Italija, Belgija in vzhodne države.

Jugoslavija je Iraku pokazala široko izbiro svojih ind. izdelkov na samostojni razstavi v Bagdadu. Na sliki je naš paviljon, kjer je bila razstava na 2 200 m² pokrite in 4 000m² nepokrite površine

Avtomobile in rezervne dele zanje dobavljajo skoraj izključno ZDA, le delno Zah. Nemčija. Videl sem pa

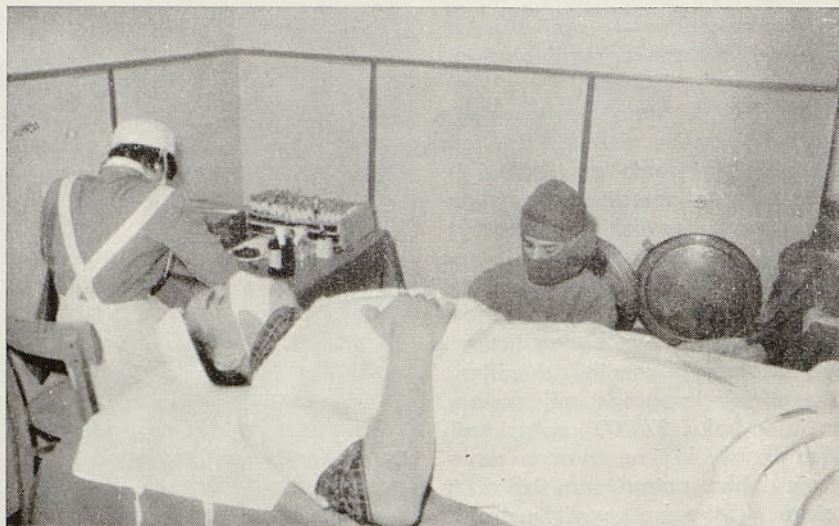
tudi zastopništva vzhodnih držav. Italijani so se odlično plasirali z ročnim električnim orodjem. Jugo-

slavija je le skromno zastopana s tekstilom. Izbirā tehničnih artiklov je ogromna in vidiš v prodaji naj-novejše izdelke. Človek bi mislil, da tu, kjer je toliko kvalitetne robe z vseh delov sveta, nimamo kaj iskati. Toda jugoslovanska razstava, ki je bila odprta v Bagdadu od 15. oktobra do 15. novembra 1961 je pokazala, da smo zmožni dobavljati kvalitetne izdelke tudi na iraško tržišče. S to razstavo smo dosegli, da so se iraški trgovci in uvozniki začeli zanimati za jugoslovanske izdelke. Večinoma so bili vsi presenečeni, da Jugoslavija izdeluje toliko kvalitetnih artiklov — posebno, ker so bili prepričani, da smo še vedno industrijsko nerazvita država. Iračani so takoj pripravljeni trgovati z nami, če bomo lahko dobavljali v kratkih dobavnih rokih kvalitetne artikle po cenah, ki ne bodo višje, kot so svetovne. V okviru ISKRE pridejo v poštev za izvoz na to tržišče: električni enofazni števcji, kinoprojektorji 35 mm in 16 mm, telefonske centrale in telefonski aparati, zračni kontaktorji, radijski in televizijski sprejemniki. M. Vertačnik

VELIKO RAZUMEVANJE ZA HUMANO DEJANJE

Sodobno zdravstvo terja iz dneva v dan za nujne operacije in zahtevna zdravljenja raznovrstnih bolezni — transfuzijo krvi. V širokih akcijah za prostovoljno oddajo krvi, že vsa leta zelo množično sodelujejo tudi člani kolektiva našega podjetja. Visoko razvit je čut solidarnosti našega delavca za pomoč tovarišu, zato so uspehi krvodajalskih akcij med našim kolektivom vedno dobri

Na sliki: med oddajo krvi v obratni ambulanti proizvodne enote v Kranju

HITRA REŠITEV - ZAŽELENI USPEH

Postavljeni plan proizvodne enote Kranj za leto 1962 je bil kompromis med zmogljivostmi tovarne in potrebami tržišča. Že takrat smo vedeli, da letne zadolžitve verjetno ne bomo dosegli, če ne bomo med letom našli možnosti za povečanje zmogljivosti. Toda, čeprav je postavljeni plan predvidel izkoriščenje vseh možnosti, še vedno ni ustrežal potrebam tržišča. Uspeh preteklega leta sicer ni majhen, saj smo dosegli za približno 14 % višjo proizvodnjo, kot v letu 1960, toda že med letom smo ugotavljali, da je tržišče zahtevalo znatno več izdelkov vseh naših panog. Ugotovimo lahko, da bi morali izdelati vsaj 15 % več, če bi hoteli zadovoljiti glavne potrebe tržišča. Tako smo izdelali premalo izdelkov avtoelektrike, premalo stikal, premalo kinoprojektorjev in telefonskih central. Zaradi tega je bila prodaja prisiljena postavljati kupcem dolge dobavne roke, ki ne ustrezajo več zahtevam trga.

Tudi letos smo postavljeni pred isto dejstvo, kakor v preteklem letu. Nobenega izgleda ni, da bi se nam v letošnjem letu zmogljivosti znatno povečale, potrebe tržišča pa nenehno naraščajo. Nastane vprašanje, kako v obstoječih pogojih povečati zmogljivosti. Menim, da je to v določeni meri še mogoče, če bodo vse službe v tovarni prispevale tisto, kar se od njih zahteva.

Potrebno bi bilo, da se resno lotimo stimulatивnejšega načina nagrajevanja. Ugotovili smo, da stimulatивno nagrajujemo samo tisti

del delavcev, ki delajo na normo, medtem ko so vsi ostali v glavnem plačani po času. Ker je teh drugih več kot prvih, moramo najti način, da bo vsak posameznik tudi na teh delovnih mestih plačan po učinku.

Zaradi težav v preteklem letu bo treba letos še bolj paziti na redno dobavo materiala. Novo osnovani gospodarsko tehnični oddelek bo moral nabavi točneje in za daljše obdobje najprej naročati material. To je potrebno zaradi tega, da bo nabavni oddelek glede na težave z denarnimi sredstvi lahko pravilno razporejal razpoložljiva sredstva.

Nekatere stroje oz. skupine strojev, ki so kritične, bo treba posebno obravnavati. Ugotoviti bo treba, kakšni so izgubljeni časi na teh strojih, jih analizirati in zmanjšati na minimum. Samo terminiziranje izdelave posameznih operacij in sestavnih delov pa bo treba opraviti tako, da bo izdelava posameznih sestavnih delov čim hitrejša in da nam nedovršena proizvodnja ne bo vezala preveč sredstev.

Pri večini naših izdelkov ugotavljamo, da so časi obdelave predolgi. Res je težko pri taki množici sestavnih delov sistematično proučiti vse čase. Nujno pa je, da vsaj pri tistih izdelkih, ki jih proizvajamo v večjih količinah, posamezne faze dela temeljito proučimo, ker menim, da bi tu lahko še precej prihranili.

Pri novo konstruiranih izdelkih mora že konstruktor paziti in upoštevati sodobno metodo izdelave.

Nam vsem je pa jasno, da v letu 1963 z obstoječimi zmogljivostmi ne bomo več izhajali. Če pa hočemo, da bomo v prihodnjem letu iste imeli, moramo že letos zelo resno delati na tem. Posebno važno je, da pri novih investicijah pazimo na to, da bomo hkrati reševali problem specializacije. Že s formiranjem obrata v Lipnici, Tovarne avtoelektrike v Novi Gorici, Tovarne instrumentov v Otočah in Tovarne usmerniških naprav v Novem mestu, smo asortiment matične tovarne znatno zmanjšali. V tovarni v Kranju je večina prejšnjih zmogljivosti ostala za razširitev preostalih panog. Menim, da je pravilno delati še vedno po istem načelu in iz obstoječe tovarne potegniti spet novo panogo, za katero je treba zgraditi novo tovarno. Odgovor na vprašanje, katera naj bo ta panoga, se nam sili kar sam, saj vidimo, katera ima najmanj prostora in katera že v bližnji prihodnosti zahteva veliko povečanje.

Novi ekonomski odnosi nas silijo ukrepati veliko hitreje, kot smo bili vajeni doslej. Hitreje moramo spoznavati nove potrebe, elastično se lotevati novih investicij, jih začeti čim hitreje izkoriščati in jih čimprej amortizirati. Znano nam je, da so v drugih podjetjih veliko hitrejši in da znajo izkoriščati trenutne konjunktore. Nov čas zahteva hitrost, sodoben izdelek in nizko ceno. To pa bomo dosegli, če ne bomo istih problemov obravnavali istočasno, ampak reševali drugega za drugim po redu nujnosti. ing. A. Grčar

TURČIJA - NAŠE POMEMBNO TRŽIŠČE

V začetku decembra je petčlanska delegacija tovarne »Iskra« obiskala Turčijo z nalogo, ugotoviti stanje na turškem tržišču. Ker je zastopnik »Iskre« v Turčiji DAR-FILM, je naravno, delegacijo pot vodila najprej v to podjetje in preko njega skušala ugotoviti, kako je z našimi izdelki na tem važnem tržišču.

V času šestdnevnega bivanja v Turčiji si je delegacija ogledala precej telefonskih central in kinoprojektorjev »Iskre«, ki so instalirani v raznih mestih Turčije. Nadalje je delegacija vodila razgovore s samimi predstavniki DAR-FILMA, kakor tudi z večjimi kupci v Turčiji.

Že takoj v začetku smo ugotovili, da je ISKRA dosegla v Turčiji velik uspeh, saj je od vseh jugoslovanskih podjetij v Turčiji tudi najbolj poznana. Naše telefonske centrale, kakor tudi kinonaprave delajo v splošno zadovoljstvo kupcev. Čeprav smo obiskali precej ustanov, kjer so montirani naši kinoprojek-

Zgoraj: Motiv iz Carigrada — most Galata z zlatim rogom —

Spodaj: Veličastna notranjost mošeje sultana Ahmeda v Carigradu

torji in naše centrale, se niti eden ni negativno izrazil o kvaliteti in funkciji naših izdelkov.

Zato pa je veliko več pripomb postavil pred nas sam zastopnik podjetja DAR-FILM. Kot najvažnejšo ugotovitev moramo navesti pre-slabo propagando! Turčija ima prost uvoz in se zaradi tega razumljivo pojavljajo na tem tržišču velike svetovne firme, kot Siemens, AEG, Philips, Ericson in druge. Te firme vlagajo ogromna sredstva v to, da bi se plasirale na turškem tržišču. Povsod je videti velike reklame, sodobno urejene izložbe, kakor tudi propagando po radiju, propagando ISKRE pa skoraj ni čuti, razen v radiju, ki jo plačuje podjetje DAR-FILM. DAR-FILM želi, da bi poleg normalnih tehničnih prospektov izdajali periodične poljudne brošure, s katerimi bi seznanjali širši krog kupcev. Tržišče bi morali stalno obveščati o naših naj-novejših tehničnih izboljšavah, da bi s tem prikazali naš napredek.

Na splošno je opaziti, da znajo tuje firme veliko bolj izrabiti okus kupcev s tem, da široko propagirajo vse, pa tudi najmanjše tehnične in estetske izboljšave svojih izdelkov.

Res je sicer, da smo na tem polju prepočasni in ne znamo pri naših izdelkih uvajati majhnih novosti, ki so za tržišče pomembne. In prav to, kar smo opazili v Turčiji nas neusmiljeno opozarja, da se bomo z vso resnostjo morali spoprijeti tudi s to, doslej zanemarjeno, a vendar izredno pomembno dejavnostjo.

Veliko je bilo pripomb na račun zastarelosti naših izdelkov, saj po toliko letih res nismo uspeli izboljšati n. pr. telefonskega aparata, kakor tudi ne spraviti na trg novih oblik kinoprojektorjev. Razumljivo je, da s takim ravnanjem nehote odpiramo vrata tujim firmam, ki so veliko bolj elastične in se hitreje prilagajajo okusu kupcev. DARFILM nas je opozoril tudi na vrsto drugih pomanjkljivosti glede kvalitete izdelave kinoprojektorjev in telefonskih central, kakor tudi glede pakiranja in dobavnih rokov, ki so docela utemeljene.

Splošen vtis, ki smo ga odnesli iz Turčije je v glavnem v tem, da smo na turškem tržišču nekoliko nazadovali. Krivda leži v nesolidnosti pri naših dobavah, rokih in kvaliteti. Mi tržišče v Turčiji imamo, drugi pa vlagajo velika sredstva, da bi si ga pridobili. Čas je torej, da se zganemo in da vložimo vse sile, da bomo s solidnimi izdelki, ki jih bomo dobavljali v predvidenih rokih in po svetovnih cenah vtis na turškem tržišču spet popravili. Biti nam mora jasno, da ga ne smemo izgubiti, kajti v kolikor ga bomo izgubili, bodo potrebna ogromna sredstva, da se v Turčiji spet uveljavimo. ISKRA ima v Turčiji velike možnosti prodaje, kajti ta dežela se zelo hitro razvija in ima velike potrebe po telefonskih centralah, kino projektorjih, prav tako pa tudi po izdelkih ostalih naših panog. Seveda je pa nujno, da povečamo proizvodne zmogljivosti, da bomo lahko zadovoljili hkrati domači in tuji trg. Dokler teh kapacitet nimamo, bomo morali dati prednost inozemskim tržiščem, zlasti tistim, ki smo si jih že

V Carigradu je kopica mošej, ki slovijo po svoji dovršeni arhitekturi in mojstrski zgradbi. Tako po svoji notranjosti, kakor tudi zunanosti vsebujejo zanimanje občudovalcev klasične arhitekture, ki se ob obisku v tem mestu radi ustavljajo ob njih

priporili in to ne samo za to, ker jih hočemo obdržati, temveč tudi zato, ker moramo z izvozom kriti potrebe našega uvoza.

Kakor smo že ugotovili, nas tržišče čaka, medtem ko drugi vlagajo velika sredstva, da bi si ga priborili. To ne velja samo za turško tržišče, ampak tudi za vrsto drugih,

kjer bi lahko z majhnimi napori naše izdelke zelo hitro uveljavili. Potrebno je samo toliko povečati kapacitete, da bomo v stanju tržišča zadovoljevati in s solidnostjo dobav dokazati, da je ISKRA enakovredna velikim svetovnim firmam.

Ing. Alojz Grčar

DOBILI SMO MODEREN SERVIS

Direktor filijale PSO Ljubljana, tov. Julij Novljan otvarja Servis Iskra, vzpodbujajoč delovni kolektiv k temu, da bo s strokovnostjo in prizadevanjem služil interesom porabnikov naših izdelkov

Prodajnoservisna organizacija »ISKRE« je 25. novembra 1961 slovesno odprla nove moderne delavnice za popravilo raznih električnih aparatov, strojev in naprav. V novozgrajenem poslojpu OLO Ljubljana—Vič v Rožni dolini, Cesta IX, št. 6 a, je »ISKRA«-servis, tako kot se sedaj imenuje, zasedel vse razpoložljive prostore v skupni površini 600 m². Ta moderno zgrajena enonadstropna stavba z zračnimi in svetlimi prostori, centralno kurjavo, tovornim dvigalom in vsemi sanitarnimi napravami je bržkone največji in najšodobnejše urejen servis v državi.

Sam servis je po tehnični plati razdeljen na naslednje oddelke:

- televizijski aparati (popravilo vseh vrst televizorjev),
- radijski sprejemniki (popravilo vseh vrst radijskih sprejemnikov in gramofonov),
- kinoakustika in ozvočenje (popravilo nizkofrekvenčnih ojačevalnikov in ozvočenje javnih prireditev),
- kinomehanika (popravilo kinoprojektorjev za ozki in normalni film),
- avtoelektrika (popravilo delov električne opreme v motorjih, mopeditih in avto-

- električna orodja (popravilo električnih orodij kot vrtnih strojkov in podobno),
- telefonija (popravilo in vzdrževanje javnih in zasebnih telefonskih central),
- merilna tehnika (popravilo merilnih instrumentov),
- električne ure,
- usmerniške naprave (popravilo selen-skih usmernikov) in
- industrijska televizija (popravilo in vzdrževanje vseh že montiranih naprav industrijske televizije).

Ima torej 11 oddelkov, v kratkem se jim bo pridružil še dvanaesti — električni aparati (popravilo semaforjev, signalno-varnostnih naprav, relejev itd.).

Tovarna »ISKRA« se je zavedala najkritičnejše točke vseh servisov — pomanjkanje sodobnih instrumentov in naprav za popravila — zato je ta servis opremila z najnovjšimi in najmodernejšimi instrumenti, s pomočjo katerih bodo strokovnjaki mnogo hitreje in temeljiteje ugotavljali napake.

Sedaj je zaposlenih 84 moči.

Tako visoko število strokovnjakov bo ob solidni organizaciji in moderni opre- ni-

dvomno jamstvo za kvaliteta in, kar si najbolj želimo, tudi cenena popravila.

Delokrog ni omejen na mesto Ljubljana, saj predvidevajo vsa generalna popravila naših izdelkov iz vse države.

Da bi ustregli številnim koristnikom in pa zaradi neprimerne ali celo nemogočega prenosa posameznih naprav in aparatov kot so n. pr. kinoprojektorji, telefonske centrale, glasbene skrinje, televizorji itd., imajo tri lastna vozila za popravila na domu. Že sedanje izkušnje pa dokazujejo, da to število ne zadošča.

Vzemimo n. pr. televizorje: Statistiki v Zahodni Nemčiji so izračunali, da je možno približno 80 % pokvarjenih televizorjev popraviti kar doma, le ostalih 20 % je potrebno pripeljati v »televizijsko bolnico«. V kratki preizkusni dobi pred otvoritvijo so dosegli v »ISKRA«-servisu, da traja popravilo televizorja od obvestila do popravila oz. dostave na dom cca 5—7 dni. Z razširitvijo voznega parka in bližnjo ustanovitvijo »ISKRA«-servisa v Kranju in Mariboru, pa bo odpadla še ta nevolja lastnikov televizorjev. Vsak televizor bodo skušali popraviti kar na domu, tiste, za katere je potreben prevoz v delavnico, pa najkasneje v treh dneh.

Z zgraditvijo tega modernega servisa je tovarna »ISKRA« nedvomno ustregla številnim koristnikom, ki bodo še z večjim zanimanjem segali po naših solidno izdelanih proizvodih.

Marjan Kralj

Študentu lesne stroke Janezu Cedilniku iz Vižmarij se je nasmehnila sreča — žreb mu je določil radio »Vesna 61« kot nagrado za pravilno rešeno križanko v »Kmačkem glasu«

NAŠ PRISPEVEK K MODERNIZACIJI ŽELEZNIC

V kratkem bo začela s poskusnim obratovanjem prva pri nas konstruirana in iz domačega materiala izdelana avtomatska signalno varnostna naprava na železniški postaji Preserje.

Izdelala jo je »Iskra« — tovarna kontaktorjev na osnovi relejne tehnike po tako imenovanem sledilnem sistemu. Ta sistem ima to prednost, da je sestavljen iz več elementov, ki jih lahko poljubno prilagodimo za različne variante tirnih položajev na železniških postajah. Razen tega je ta sistem primeren za industrijsko izdelavo, dele aparature lahko ob morebitni napaki hitro izmenjamo in končno — upravljanje te aparature ne zahteva posebnega strokovnega kadra.

Upravljanje poteka takole: Prometnik ob komandni mizi z enostavnimi pritiski na tipke nakaže smer prevoza prihajajočemu vlaku. Naprava nato sama prekontrolira uvoze in izvoze, skratka vse tirne odseke, prestavi kretnice v pravo lego in prižge ustrezne signale: zeleno — za prost premi prevoz, utripajočo zeleno — za prost prevoz v odklonu, rumeno — za dovoljen uvoz z zmanjšano hitrostjo in rdečo — za stoj.

Naprava je izdelana tako, da prav vsaka napaka, tudi n. pr. pregorela žarnica signala, sproži stanje še večje varnosti in signale — stoj. Tudi morebitne napake v relejnem delu signalizira naprava na komandni plošči optično in akustično.

Strokovnjaki naše tovarne so predvideli vse možne kombinacije in zaplete. Če bi hotel na primer prometnik že nakazano smer spremeniti, je ne bi mogel, ker naprava

nadaljnjih manipulacij ne dopušča. Sprememba poti je možna le prek posebne tipke, ki pa je vezana s števcem in le-ta vsako spremembo registrira in vsako spremembo mora pozneje prometnik opravičiti.

Lahko bi se zgodilo, da bi prometno osebje pozabilo vagon na tiru. V tem primeru naprava avtomatično signalizira na komandni plošči: zasedenost tira. Ob nenadni prekinitvi toka ima še lastne akumulatorje, ki jo lahko oskrbujejo z električnim tokom približno 10 ur, torej toliko časa, da je možno popraviti napako na električnem omrežju.

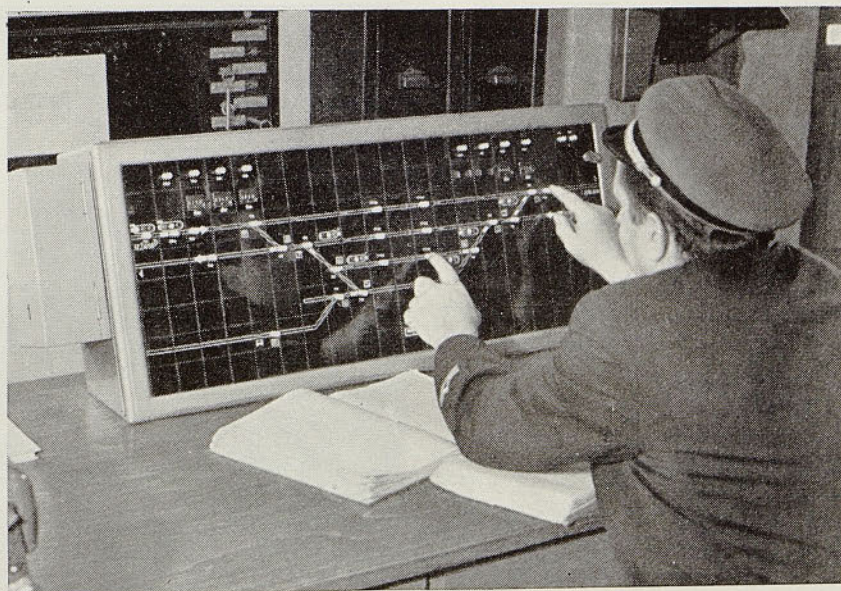
Naprava ima vse prednosti pred dosedajnim ročnim upravljanjem. Promet se bo odvijal lahko hitreje, zmanjšano bo število uslužbencev na postajah, ker bodo posebno kretničarji nepotrebni, prometnika pa ne bosta več ovirala megla ali

slabo vreme. Kar pa je še posebno pomembno — ob zmanjšanju stroškov se bo povečala varnost v železniškem prometu.

Konec minulega leta je na postaji Črnučah prišlo do železniške nesreče, ki na srečo ni terjala smrtnih žrtev. Vzrok — napačno postavljena kretnica. Če bi imela postaja že tako avtomatsko signalno napravo, te nesreče ne bi bilo, ker naprava niti ne more prestaviti kretnice v napačno smer.

Želeti bi bilo, da bi vse važnejše železniške postaje čimprej opremili z našimi avtomatskimi signalno varnostnimi napravami, zlasti pa še na progi Ljubljana—Jesenice, kjer je varnost prometa zaradi velikih obremenitev in enotirne proge res že kritična in samo izredni vestnosti prometnega osebja se je treba zahvaliti, da doslej še ni prišlo do večjih železniških nesreč. MK

Prometnik ob komandni plošči signalno-varnostne naprave

DEDEK MRAZ JE OBISKAL NAJMLAJŠE

Sindikalna podružnica Prodajno servisne organizacije »Iskra« je v Mestnem gledališču v Ljubljani priredila praznovanje novoletne jelke za otroke članov kolektiva PSO. Vesel živ žav je napolnil dvorano že pred začetkom igre Janeza Vrhunca »Prodajalec sanj«, ki so jo prepričljivo podali člani Mestnega gledališča. Kljub temu, da to domače odrsko delo ni slabo in so tudi igralci v samo izvedbo vložili vse znanje in prizadevanje, pa ne morem mimo kritike. Delo je vsekakor vsebinsko pretežno že za samo nekako pravljичno in praznično okolje, zlasti pa menim, da bi pred za otroke prav gotovo najbolj zanimiv in najbolj težko pričakovan del sporeda — prihod dedka Mraza in spremstva — vsekakor bolj sodila prijetna otroška igrlica, kot pa težje, psihološko globlje odrsko delo, katerega morda celo številni starši, ki so spremljali svoje otroke, glede na vzdušje niso docela dojeli. To naj ne bi bila kritika zaradi kritike, pač pa dobronameren nasvet, da k določenim praznovanjem sodi tudi ustrezen program, katerega izbiri bi morda pozneje kazalo posvetiti več pozornosti.

No, ko so stari in mladi zaploskali prizadevnim igralkam in igralcem h koncu igre, se je na odru prikazal dedek Mraz s svojim spremljevalcem — medvedom. Po običajnem nagovoru je sledilo za malčke najprijetnejše — delitev. Sijočih oči so prihajali k dobrotniku na oder in se še hitreje vračali na svoja mesta, kajti radovednost — kaj jim je dedek Mraz prinesel, marsikoga ni zadržala, da ne bi kar takoj pogledal v zavitek. No, pa res nihče ni mogel biti razočaran, saj je bila vsebina zavitkov kar

Mali Darji sta ob prejemu darila rahlo zadržteli ročici

pestra in najmlajšim ljuba. Ni manjkalo raznih sladkih dobrot, pomaranč, čokolade in seveda za vsakogar tudi lepa igračka. Skratka — v naši Prodajno servisni organizaciji se je dedek Mraz kar lepo izkazal, česar mu malčki prav gotovo niso zamerili, pač pa so se od njega po-

sloveli z veselim »Ne pozabi na nas tudi prihodnje leto, ljubi dedek Mraz!« Na praznovanje Novoletne jelke seveda niso pozabili tudi v drugih proizvodnih in poslovnih enotah Iskre, vendar žal naš reporter ni uspel obiskati vseh teh prireditvev.

V proizvodni enoti Kranj je bila vsa leta zelo živahna športna dejavnost. Športniki so gostovali v številnih kolektivih in dosegali lepe rezultate. Naš posnetek je s povratnega srečanja kranjskih športnikov in športnikov iz tovarne »Torpedo« na Reki konec I. 1961

TELEVIZOR MU BO PRIBLIŽAL SVET

Pred dolgimi enajstimi leti ga je sklepni revmatizem priklenil na posteljo. Odpovedali sta mu nogi, za njima v celoti tudi roki. Mlad fant, vesele narave, razgledan in veder, je legel, ker mu je izgubljeno zdravje preprečilo, da bi jemal življenje, kakršnega živijo njegovi vrstniki. Pred enajstimi leti ga je strla bolezen, ki ji ni zdravila, bolezen, ki je Lojzetu Sužniku iz Irševcev pri Ptujju odmerila življenje na pretesni postelji.

Lojze je sicer izgubil zdravje že v svoji nežni mladosti, vendar pa mu je ostalo nekaj velikega— volja in zaupanje v življenje. Segel je po knjigah in branju in kljub temu, da živi v odmaknjeni, raztreseni vasici ob vznožju Slovenskih goric, ga močno zanima življenje in delo, ki vrvita blizu in daleč okrog nje-

Kopice razglednic in mucka — dve od priljubljenih razvedril bolnega Lojzeta

ga. Se tesnejši stik s svetom in prijatelja v nesreči je našel v »Vesni«, ki mu s svojimi govornimi in glasbenimi oddajami prinaša kapljice olajšanja v njegovem trpljenju.

Samotnega se je počutil in s težavo in izredno voljo je naslovil pismo na uredništvo revije »Tovariš«. V njem je odkril željo, naj bi

mu bralci »Tovariša« poslali razglednice iz domovine in tujine. Rad bi jih zbiral in si z njimi krajšal čas. Pismo je našlo bogat odziv in Lojze ima danes že nad tisoč pisanih in zanimivih razglednic, tudi iz zamejstva, kjer so izvedeli za njegovo usodo in njegovo željo.

Lojzetovo pismo pa je sprožilo še drugo humano akcijo. Porodila se je misel, da bi z nabiralno akcijo med bralci revije »Tovariš« zbrali sredstva za nakup televizorja, ki bi mu prinesel razvedrila v njegovem težkem življenju. — Apel na bralce ni ostal brez plodu in v nekaj tednih se je nabrala že kar lepa vsota. Za to akcijo so izvedeli tudi v naši Prodajno servisni organizaciji in brž našli možnost, kako pomagati nesrečnemu Lojzetu do televizorja.

Petnajstega decembra smo ga obiskali v njegovem kraju in mu montirali televizor »Panorama 53«, čigar visoka antena se kar čedno poda slamnati strehi, s katero je pokrit njegov skromni dom. Polovico stroškov je prispevala PSO »Iskrak«, preostale tisočake pa so k televizorju primaknili iz zbranih sredstev za Lojzetov televizor.

V hudem mrazu in vetru, je na Lojzetovi domačiji zrasla televizijska antena

ZBOR KOLEKTIVA KC

Sredi decembra je tudi koordinacijski center dobil svoj samoupravni organ — zbor kolektiva, ki se je prvič sestal 19. decembra preteklega leta. Zbor kolektiva je najvišji organ te poslovne enote, za čigar predsednika in namestnika sta bila izvoljena tov. Pavle Kryštufek in Igor Slavc. Novi organ delavskega samoupravljanja v KC je ustanovil svojo lastno komisijo za sklepanje in odpovedovanje delovnih razmerij, disciplinsko komisijo in komisijo za sestavo pravilnikov o delitvi čistega dohodka in osebnih dohodkov uslužbencev. Zlasti sedanja komisija je brž po

svoji ustanovitvi začela s pospešenim delovanjem.

Ob koncu prvega zasedanja zbora kolektiva koordinacijskega centra je bil izvoljen tudi samostojni pododbor sindikalne organizacije te poslovne enote, za katere predsednika je bil izvoljen tov. ing. Gojmir Blenkuš.

PRVOBORCEM OB DNEVU JLA

Ob praznovanju Dneva jugoslovanske ljudske armade, ki je 22. decembra lani praznovala svojo dvajsetletnico, se je kolektiv Iskre spomnil tudi na tiste svoje člane kolektiva, ki so kot prvoborci prispevali svoji nemajhni delež k

naši ljudski revoluciji. Tovariši, generalni direktor Silvo Hrast, Albin Vengust in Franc Križnar, vsi nosilci spomenice 1941 in številnih vojaških odlikovanj, prav tako pa prvoborci, ki že uživajo svoj zasluženi pokoj, tov. Ivan Vambergar, Avgust Vidmar in Stane Zakotnik, so ta dan prejeli v znak priznanja delovnega kolektiva spominska praktična darila.

Zbrali so se v sejni sobi s predstavniki delavskega samoupravljanja k skromnemu obujanju spominov na prve in težke dni osvobodilne borbe, ko so pozabili nase in se povsem predali svetlim ciljem revolucije, ki je naše narode osvobodila kapitalističnega in fašističnega suženjstva.

Ko je monter s pomočnikom v hudem mrazu opravil z montažo antene na strehi in v Lojzetovi sobi, je kmalu na zaslonu stekla prva televizijska oddaja, ki bo odslej Lojzetu, ovdoveli materi in mladima Lojzetovima sestrama, prinašala več radosti, življenja in razvedrila. In odslej Lojze ne bo več tako sam, saj se je po vasi brž razvedelo, kaj smo mu prinesli iz Ljubljane. Dobršna kopica domačinov je prisostvovala prvemu televizijskemu sprejemu celo že tisti večer, ko je

televizorjev zaslon prvič na svoji modrikasti površini pokazal prizore iz domačih televizijskih studijev.

Vesetje Lojzeta in njegovih domačih bi bilo težko opisati, saj mu v ginjenosti beseda kar ni hotela

Vse je nared — še trenutek, dva in na zaslonu televizorja bo zadonela prva oddaja. Teško je bila pričakovana ...

iz ust, toda občutili smo vsi, ki smo temu dogodku prisostvovali, da smo z združenimi močmi in pravzaprav z neznatnimi napori napravili veliko veselje človeku, ki ga je kruta usoda kot neboljnjega dečka, pahnila za vselej na bolniško posteljo. Ob sreči in zadovoljstvu, ki smo ga brali z obraza Lojzeta in njegove požrtvovalne družine nam je bilo toplo in zlahka smo pozabili na mraz pri montaži in pri potovanju po drsljivi, snežni in ledeni cesti proti Ljubljani.

... in Lojzetova želja se je izpolnila

ZA RAST BODOČIH PROIZVAJALCEV

Takrat, ko je bila beseda štipendija še malo znan pojem, je bila želja marsikaterih staršev, da bi njihov sin ali hčerka čimprej in po najlažji poti prišla do naziva kvalificiranega delavca. Ena od teh krajših poti je bila še pred nedavnim učenju pri kakem zasebnem mojstru kot — vajenec. Nabiranje znanja pa ni bilo tako lahko. Hočeš — nočeš — moraš se je moral vajenec najprej sprijazniti z metlo in ribarico in se tu dodobra »kvalificirati«. Velikokrat ni šlo brez klofut, solza in marsikdo se še danes spominja grenkih dni. Znanje si je nabiral »po žlički« in koliko je navsezadnje znal, je bilo v obilni meri odvisno od znanja mojstra in pa hotenja mojstra, kaj naj njegov bodoči pomočnik in morebiti poznejši konkurent — zna.

Pozneje je dokaj pomanjkljivo znanje, saj uk ni bil sistematičen, in posebno še slabo znanje teoretičnih osnov, oviralo marsikaterega pomočnika. Pridenimo temu še neznanje tujih jezikov in mirno lahko trdimo, da je to povsem zavrlo vsak večji napredek teh, sicer že kvalificiranih delavcev. Le redki so se samoiniciativno, z napornim študijem povzpeli višje.

V tovarnah »ISKRA« so kmalu ugotovili, da svojim učencem v gospodarstvu in industriji kljub najboljši volji, ob naglem proizvodnem tempu ne morejo posredovati tistega prepotrebne teoretičnega znanja in hkrati praktične izurjenosti, ki je potrebna za delo v proizvodnji z visokim delovnim učinkom in je tudi osnova za nadaljnjo izpopolnitev.

Opustili so sistem 8-mesečnega praktičnega dela v tovarni in 3-mesečnega teoretičnega pouka v

obratno-izobraževalnih centrih (mesečni dopusta) in pričeli z ustanavljanjem strokovnih šol, ki danes usposablajo učence samo v šoli in to po teoretični in praktični plati.

V Ljubljani ima industrija »Iskra« triletno šolo s praktičnim poukom za telekomunikacije. Šola posluje za Bežigradom in združuje učence za poklice radio, TT in elektro-mehanike. Pouk je precej podoben programu na srednji šoli. Razlikuje se v tem, da se tu učenci ne uče tujih jezikov, slovenski jezik pa so nadomestili s korespondenco. Dnevno traja pouk 6 do 8 ur in obsega v zadnjem letniku 14 predmetov.

Vzporedno s to šolo ima industrija »ISKRA« v Šiški tudi industrijsko kovinarsko šolo. Tu šolajo bodoče finomehanike, orodjarje, ključavničarje, rezkarje in strugarje. Obe šoli je »ISKRA« dodobra opremila z vsem orodjem, stroji in

instrumenti za praktični pouk. Pri tem jo je vodila osnovna želja, da bi se učenec v šoli temeljito seznanil z vsemi mehaničnimi in električnimi operacijami, na katere bo naletel pozneje na svojem delovnem mestu.

Obe šoli sta združili tudi »praktično s koristnim«. Pri praktičnem pouku sestavljajo bodoči mehaniki industrijske radijske sprejemnike »SOČA« in enote za TV sprejemnike. Na ta način ustvarjajo do 10 milijonov dohodkov na leto, učenci industrijske kovinarske šole pa celo za 20 milijonov letno. Seveda porabijo ves ta dohodek za znižanje stroškov šolanja.

Realizacija ustvarjenih dohodkov je približno taka:

- I. letnik krije 15 % lastne šolnine,
- II. letnik krije 25 % lastne šolnine,

Učenci pri praktičnem pouku

III. letnik krije 30 % lastne šolnine.

V naslednjem letu predvidevajo reformo pouka in med drugim za nekatere poklice nekoliko krajšo dobo šolanja, za zahtevnejšo, kot visokofrekvenčno telefonijo, pa morda daljšo dobo šolanja. Namepravajo ustanoviti tudi nov oddelek elektro-finomehanikov. Ta poklic za sedaj formalno še ni priznan, potrebe zanj pa so velike.

Ob koncu šolanja mora vsak učenec polagati zaključni izpit in predložiti diplomsko delo. Uspešen

zaključek tega je priznanje kvalificiranega delavca — mehanika ali kovinarja. ISKRA je bila ena izmed prvih tovarn, ki je opustila učenje vajencev po starem načinu. Absolvenci njenih sedanjih šol: mehaniki, monterji in kovinarji so zdaj veliko bolje strokovno usposobljeni kot bivši pmočniki, saj so zajeli res vse znanje, ki je potrebno, da se lahko kvalificirani delavec takoj vključi v proizvodni proces brez kakršnega koli zastoja.

Naj pripomnimo, da bi bilo dobro razmisliti še o ustanovitvi

posebnega oddelka za televizijske mehanike — v okviru te ali pa druge šole. Morda sedanje potrebe po TV mehanikih res niso še tako velike, vendar računajmo na nenehno rast televizije, ki bo že v naslednjih letih zahtevala veliko število sposobnih strokovnjakov, ne samo v tovarni, temveč tudi za vrsto servisov, ki bodo postali vse bolj nujno potrebni.

Zagotovimo torej televiziji s te strani nemoten razvoj.

Marjan Kralj

ZASTOPNIKI KRANJSKEGA KOLEKTIVA PRI PRIPADNIKIH JLA

Člani delovnega kolektiva proizvodne enote v Kranju, so ob praznovanju 20 letnice Jugoslovanske ljudske armade obiskali pripadnike JLA. Snidenje je bilo veselo v duhu najtesnejše povezave našega delovnega človeka s svojo ljudsko armado. Ob tem srečanju, ki se ob Dnevu JLA ponavlja vsako leto, ni manjkalo tudi spominskih daril (na zgornji sliki) in raznih športnih srečanj, med pripadniki garnizona in športniki iz te proizvodne enote

EKSPLOZIJA V RESTAVRACIJI »ISKRA« V KRANJU

Kranj, sobota, 23. decembra 1961
Ura je kazala 2.40; rahlo speči so se prebudili do 1 km daleč. Potres? Nič takega, vendar za restavracijo kaj usodno. Stanovalci v poslopju restavracije so se prestrašili, kar ni čudno, če so se jim zamajala tla in popokale šipe.

Ves ta preplah je povzročila eksplozija velikega oljnega kotla za gretje vode. Res požrtvovalni gasilci so bili v nekaj minutah na mestu in so takoj pogasili ogenj, ki je hušknil iz kuhinje po eksploziji.

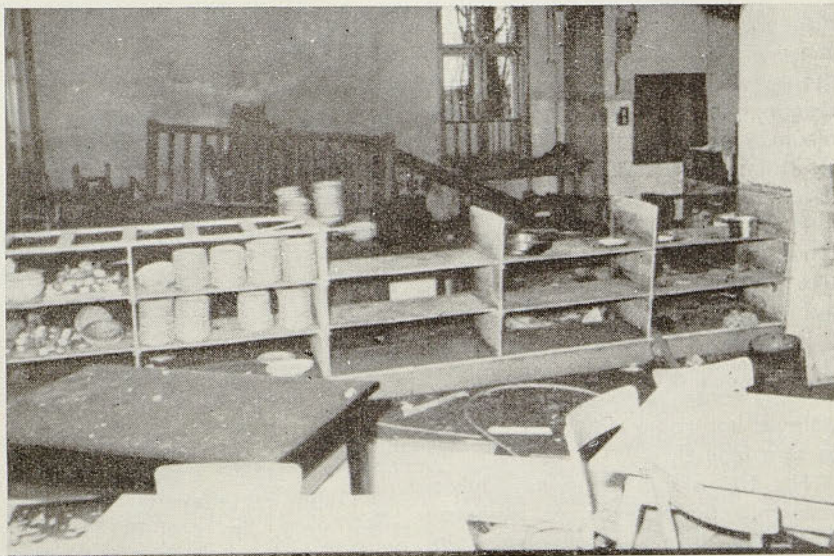
Moč eksplozije je bila izredna. Gornji del kotla je razcefralo, kuhinjski strop pa prelomilo in ga vrglo na tla. Vsa kuhinja je bila podoba strahotnega nereda — kratka razdejanja. Vrata in okna je kar odpihnilo tja do konca stavbe. Zanimiva je bila pot zračnega vrtinca. Na levi strani kuhinje je

pomivalnica, kjer je vrata vrglo ob tla — krožniki v policah, ki jih je bilo nad sto — pa so ostali povsem celi; prav tako tudi vse druge stva-

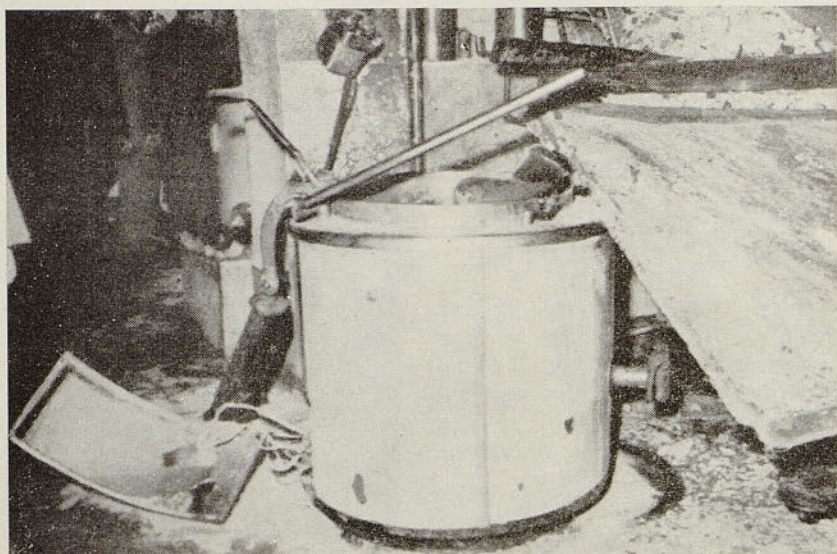
ri in živila ob levi strani kuhinjskega hodnika.

Stopnice za prehod v jedilnico so bile neuporabne, ker jih je piš

Stene na polici je odneslo, vendar so krožniki za čuda ostali celi

Kotel, čigar eksplozija je povzročila tolikšno škodo

vrigel v drugo smer. V jedilnici so trpela vsa vrata in šipe, ki jih je odneslo kar z okvirji. Jedilnega pulta za samopostrežbo ni bilo več, dočim je televizor ostal na svojem mestu. Zračni pritisk je skočil preko jedilnice, mimogrede pomedel vsa vrata in šipe in odvihral po stopnicah, vrgel pokrov vrat v sejno dvorano in tam razbil vse šipe.

Izredno zanimivo pot pa si je zračni pritisk izbral skozi jašek dvigala, kjer je v II. nadstropju izbil železna vrata, odrinil (v sobi šoferja Gaberca) leseno steno, jo prevrnil prek kavča, na katerem je imenovani spal in na vse to podrl zidano steno, ki loči kuhinjo od

sobe. Kako se je tov. Gaberc počutil, si lahko mislimo, vendar ga je lesena stena tako lepo zakrila, da od padajočih opek ni dobil nobene poškodbe. Tudi v tem nadstropju so bile povečini šipe razbite — prav precej pa tudi sosedni industrijski šoli.

Stene med sobo in kuhinjo ni bilo po eksploziji več

Sreča, da je bilo to ponoči. Če bi bilo to podnevi — posebno ob času toplega obroka, kosila ali večerne zabave — tedaj bi... Ne, o tem je bolje nič razmišljati.

Komisije za ugotovitev vzroka in škode še niso dokončale dela, zato tudi ne moremo izvajati zaključkov. Do zdaj je materialna škoda ocenjena do 36 milijonov din. O izsledkih komisij pa bomo poročali v 2. številki revije.

AVTOKONTROLA

Zadnje čase je v Iskri velik opudarek vseh razgovorov tudi o skrbi za kvaliteto. Zaradi neenakomernega dotoka materiala produkcija prehiteva določeno normo kvalitete, kar kvarno vpliva na končni izdelek. Kontrola ima zato precejšnje težave in probleme, ki pa jih s striktnim zavračanjem nekvalitetnih izdelkov uspešno rešuje.

Prav zaradi prevelikega in natančnega dela naše kontrole so uvedli v ročni delavnici takozvano avtokontrolo, ki je v veliki meri prispevala k izboljšanju kvalitete dela v tem oddelku. Avtokontrola pomeni kontroliranje samega sebe; delavec kontrolira izdelek, katerega je sam izdelal.

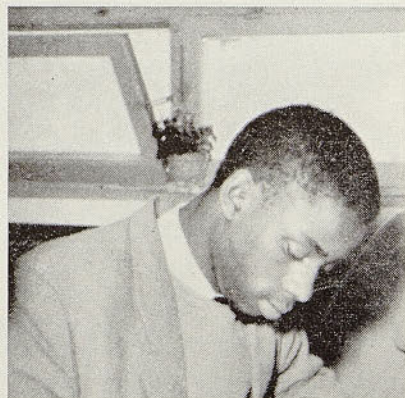
Na 100 slabih sestavnih delov izdelanih po delavcu, ki ni avtokontrolor, izdelava avtokontrolor le 30 slabih sestavnih delov. Na 100 neuporabljenih izmetnih delov pa samo 8.

Za vestno kontroliranje samega sebe se je avtokontrolorjem dvignil osebni dohodek v povprečju za 7%. Nekaterim več, drugim manj, pač odvisno od vestnosti čela in kontrole. Lahko pa pade do 10%, če bi zaradi nevestnega dela skušali podtakniti kontroli slabe sestavne dele.

RODEZIJEČ V IKŠ KRANJ

V našo Industrijsko kovinarsko šolo v Kranju je kot štipendist mednarodne tehnične pomoči pred časom prišel na študij tudi mladi

Inocent Chidzero iz Južne Rodezije. Kar brž se je vživel v novo okolje, našel med součenci in predavatelji dovolj dobrih tovarišev,

ki mu še zlasti radi pomagajo premagovati težave s slovenščino. No, ob takem razumevanju in njegovi trdni volji, čim prej in čim bolje streti tudi ta oreh, si bo učenec IKŠ iz daljnje afriške dežele zlahka pridobil zaželeno znanje telefonskega mehanika.

V PE KRANJ LAIČNA NEGA BOLNIKOV NA DOMU

Sklep delavskega sveta: Pri oddelku za družbene službe se ustanovi delovno mesto, kjer naj se zaposli dve osebi z nazivom »družinska bolniška strežnica«. Ti dve osebi bosta na zahtevo obratnega zdravnika poslani k tistim družinam, kjer bo potrebna nega bolnika — namesto, da bi delavec ali

delavka zaradi bolezni svojcev izostala od dela.

Izkušnje vseh let nazaj kažejo, da vsako leto izgubimo precejšnje število delovnih dni zaradi nege bolnikov. Prav to pa predstavlja precejšno vsakoletno izgubo. Zanimivo je statistično poročilo, da je nega bolnikov na drugem mestu grafikona, ki prikazuje izpad delovnih dni.

Ce vzamemo v pošteev razen izgub delovnih dni, torej izgubo dohodka — moramo vzeti v obzir še plačilo 100% nadomestila osebnih dohodkov.

Vsekakor je to veliko breme, ne glede ali to plača tovarna ali pa Zavod za socialno zavarovanje.

Okrajni zavod za zdravstveno varstvo Kranj je v januarju organiziral 6-tedenski seminar za osposobitev kadra za nego bolnikov na domu.

Obisk pri upokojencih

Z OTVORITVE OBRATA V LIPNICI

Moderen obrat v Lipnici se je predvsem specializiral za številčnike števcov. Stari obrat so začeli preurejati v letu 1959, v letu 1960 pa je bila izvedena preselitev montaže. V letošnjem letu so uredili tudi galvaniko, ki je lepo in moderno urejena.

Vtis, ki ga dobi obiskovalec tega obrata — je več kot odličen. Skrb za človeka je vrlina, ki jo marsikje pogrešamo. Pri ogledu dobiš vtis, izredne čistoče, delavnosti in miru. V takih prostorih ni slabih občutkov — nasprotno! Po pripovedovanju delavk jim je ta obrat več kot dom. Delo v tem obratu jim je v veselje.

Da bi izboljšali tempo dela, so po zamisli šefa obrata tov. Hafnerja, uredili tekoči trak za številčnike. S tem ukrepom so sprostili 3 delovna mesta in pridobili na prostoru.

Lipnica v teku prenovitve ni imela prave otvoritve obrata. Od leta 1959 se je nenehno kaj popravljalo, tako da ta marljivi kolektiv ni imel časa, da si oddahne. Za praznik Republike pa so to storili.

Ob 12. uri so se zbrali vsi člani kolektiva in gostje v montažni dvorani. Razen gostov iz kranjske tovarne so bili navzoči še generalni direktor Silvo Hrast, sekretar za industrijo LRS — Viktor Kotnik in zastopnik radovljiške občine.

Vsi govorniki so poudarili pomen specializiranega obrata, ki ne daje okolici le svoj kos kruha, temveč tudi pogoje dela, ki so s časom in razvojem socializma tesno povezani.

V letu 1959 je obrat v Lipnici štel 31 oseb s 46 milijonov bruto produkta. Moderen način dela — to je specializirana proizvodnja — pa je dala takele zaključke: 400 milijonov letnega brutoprodukta in 150 zaposlenih.

Čestitkam se je pridružil tudi sekretar za industrijo LRS, ki je dejal, da je obrat v Lipnici izredno zanimiv zaradi ozke specializacije — to je, prave delitve dela, ki kaže kvaliteto in visoko proizvodnost, s tem pa tudi konkurenčne cene in lep standard.

Obrat v Lipnici je 18. decembra slavil pomembno zmago. Izpolnil

je letni plan v znesku 375 milijonov in krepko stopil novemu letu nasproti.

Bralcem revije

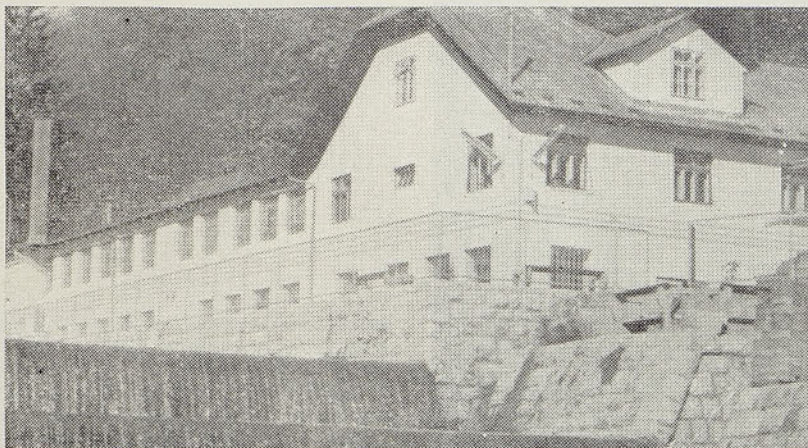
Z revijo »Iskra« želimo seznanjati člane kolektiva z gospodarskimi, političnimi, družbenimi in drugimi novostmi, načrti in podatki v okviru podjetja in z novostmi od drugod, ki zanimajo člane kolektiva. Z njo želimo nuditi vsakomur priložnost za javno informiranje, za izražanje mnenj, predlogov in ocen, za izmenjavo in borbo mnenj in stališč, ki zadevajo probleme podjetja.

Vsak član delovnega kolektiva je brezplačni naročnik revije, nadalje pa tudi tisti delavci, ki so na odsluženju vojaškega roka, vsi vajenci, študenti in upokojeanci podjetja. Revijo bodo prejeli na dom po pošti. Naprošamo bralce, da pravočasno sporočajo spremembo svojih naslovov svojim upravam poslovnih enot, ker si bodo s tem zagotovili redno prejetje revije.

Želimo si čim večjega števila naših bralcev in bomo njihove sestavke, slike in risbe prav radi objavljali, za kar bodo prejeli ustrezni avtorski honorar.

Svoje prispevke pošiljajte na naslov:

Propagandna služba — Uredništvo revije »Iskra«, Ljubljana, Trg VII. Kongresa.

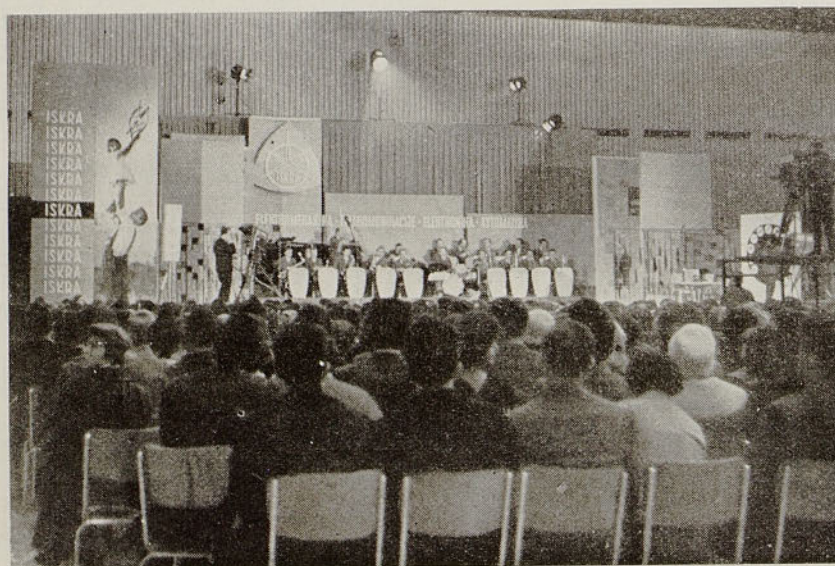
RTV Ljubljana,

Nisem sicer navdušen za kritiko, zlasti še ne za morda manj upravičeno, toda to pot mimo nje skoraj ne morem. Pri tem namreč mislim na televizijsko oddajo »Iz kraja v kraj«, ki naj bi v ustrezni obliki prikazala združeno »Iskro«, njene izdelke in vsestransko udeleževanje njenih delovnih kolektivov. Ta oddaja nas je »doletela« 24. januarja v novi razstavnici hali B na Gospodarskem razstavišču. Menda ga ni bilo med gledalci v dvorani, niti doma ob televizijskih sprejemnikih, ki ni pričakoval, da bo o nas, našem delu in ljudeh v naših enotah, slišal in videl nekaj zanimivega, pestrega in predvsem — skrbno pripravljene. Vendar — mislim, da izražam mnenje precejšnje večine članov kolektivov »Iskre«, če pravim — oddaja je v

glavnem razočarala večino naših v dvorani in ob sprejemnikih. Še posebno je razočarala zaradi tega, ker je mlačni in slabo pripravljene napovedovalec ob samem začetku napovedal, da je oddaja pravzaprav jubilejna — tisoča oddaja RTV Ljubljana. Če bi bila deseta, bi njeno kvaliteto zlahka opravičili, češ — smo pač na začetku, ob tisoči oddaji pa menda tako plehkih in vsebinsko nedognanih oddaj

Zgoraj levo: na odru se je zvrstilo nekaj naših športnikov, žal ne vseh vidnejših in iz vseh enot; v sredini levo: grafik Stane Abe pred mikrofonom; zgoraj: po šaljivem strelskem tekmovanju lepe nagrade; levo: pogled na oder med oddajo

bi ne šlo bolje?

res ne moremo več upoštevati s pomanjkanjem izkušenj na področju televizije.

Višek v tej sicer dokaj ponesrečeni oddaji sta bila nastopa jazz pevke Cecily Forde iz Trinidada ter imitatorja Charlesa Sandersa iz Švice. Ta dva sta v glavnem rešila oddajo, čeprav so si tudi nekateri

nastopajoči iz vrst našega delovnega kolektiva na moč prizadevali, da bi s svojimi nastopi popestrili nebogljeno in suhoparno vsebino oddaje. Med te zlasti sodi naš vrli grafik Stane Abe, ki se je tudi pred televizijskimi kamerami znašel z nekaterimi »močnimi«, zlasti pa z risbo — kako pri nas rešujemo stanovanjski problem in požel zaslužen aplavz gledalcev v dvorani.

In čeprav se nisem razpisal o podrobnostih tega skromno rečeno — slabo pripravljenega programa, me preveč ne peče vest, kot najbrž ne peče vest tudi tistih pri RTV, ki so za precejšnjo vsoto »povzročili« televizijsko oddajo, ob kateri smo v prehladni dvorani in pomanjkljivi vsebini oddaje ostali malone ledo-no hladni ...

Zgoraj desno: »Laže narišem, kot povem,« je dejal Stane Abe in narisal polža, da bi prikazal reševanje stanovanjskega problema, v sredini levo in desno: pevka iz Trinidada in imitator iz Švice; desno: laže je bilo lik izžagati, kot potem sestaviti

V decembru 1961 se je japonska tovarna SONY Corp. v Tokiu predstavila javnosti z novim tranzistor-skim televizijskim sprejemnikom, ki ga zaradi svoje majhne teže — pičlih 5 kg z baterijami vred — in majhnimi izmerami $16 \times 20 \times 22$ cm priporočajo predvsem za potovanja, izlete in za počitniške domove. Zaslon ima diagonalno 20 cm, tiskano vezje vsebuje 23 tranzistorjev in 14 kristalnih diod. Za napajanje pa služi akumulatorska baterija 12 V, 3 Ah, lahko pa ga priključijo tudi na omrežje.

Proizvodnja bo znašala mesečno 10.000 aparatov, prodajna cena pa okrog 200 dolarjev.

Prenekatera angleška nogometna igrišča so že opremljena z električnimi grelci tal. S temi grelci dosežejo suh teren brez snega pri tekmah. Zdaj se pa ukvarjajo z mislijo, da bi na enak način odpravili tudi kidanje snega na cestah. Prve poizkuse so že opravili na cestah. Poskusi so sicer uspeli, vendar pa zaradi visokih stroškov cest najbrž ne bodo še tako kmalu redno ogrevali.

Električni likalnik sodi nedvomno med prve elektrificirane gospodinjske pripomočke. Za seboj ima že skoraj 80-letno razvojno pot. Vgradi-tev termoregulatorja in uporaba lahkih kovin za izdelavo gladilne plošče, sta dve pomembni izboljšavi. Že pred nekaj leti pa se je na trgu pojavil prvi električni parni likalnik. Prednosti tega likalnika so očitne, saj odpade predhodno vlaženje perila in polaganje vlažne krpe med likalnik in tkanino. Navadna voda vsebuje tudi apnenec in vsi vemo, da se ta nabira na stene vodnega hrama parnega likalnika. To je bila pri dosedanjih likalnikih pomanjkljivost. Apnenec je brž zamašil drobne parne luknjice in kanale. Tovarna Philips je zato izdelala nov tip parnega likalnika brez omenjenih težav. Voda je v ploščati posodi v notranjosti likalnika; hram pa polnimo skozi odprtino v navpičnem sprednjem delu ročaja. Količina 125 cm^3 vode zadošča za 30 do 40 minut likanja. Voda se pretaka po posebni

cevki in pada v kapljicah na okroglo ploščo na sprednjem delu gladilne plošče. Tam voda izpareva, para pa skozi kapilare prodira na izstopne luknjice v glavilni plošči. Kotlovec se pri omenjenem likalniku tvori le v izparilni komori, katero zlahka odpremo, če odvijemo izparevalno ploščico in tako brez težav očistimo njeno notranjost.

Gladilna plošča je iz lahke zlitine in služi hkrati za ležišče grela. Likalnik je seveda opremljen tudi s termoregulatorjem in signalno žarnico. Poraba je okrog 1 kW, težak pa je le 1,1 kg.

Ameriška firma Westinghouse je dala na trg tahometer, ki kaže število vrtljajev na minuto in dela po docela novem načelu. Pri majhnih ali šibkih strojih je včasih težavno meriti hitrost, ker že merilnik sam zanje pomeni obremenitev, zaradi katere pade število vrtljajev. V takih primerih so doslej skoraj izključno uporabljali stroboskopsko metodo, ki pa ima tudi svoje pomanjkljivosti. Omenjena firma je razvila nov merilnik, ki ga je rabila pri študiju zelo majhnih turbin. Pri tem novem aparatu ni nikakršne mehanske povezave med merjeno gredjo in merilnikom. Hitrost gredi registrira poseben magnetni odjemnik, nameščen v neposredni bližini zobatega kolesa, kateremu želimo izmeriti hitrost vrtenja. Signal je speljan v aparat, ki spreminja impulze, katere daje odjemnik, v enosmerno napetost, proporcionalno številu impulzov v časovni enoti. Če zamenjamo zobata kolesa, lahko napravo uporabijo za merjenje hitrosti vrtenja skoraj za vsa območja.

Firma International Telephone and Telegraph Corp. je razvila za ameriško poštno ministrstvo nov elektronski posredovalni sistem za pismensko pošto. Po tem sistemu poseben stroj na oddajni pošti pismo mehansko odpre, elektronsko »prebere« in ga v obliki elektronskih impulzov prenese na sprejemni poštni urad. Tu nastane iz teh impulzov verna kopija originalnega poročila, ki ga stroj prepogne, vtakne v posebno kuverto in zapre.

Trg pred kolodvorom v Münchenu je poznan po svojih velikih razsežnostih in gostoti cestnega prometa. Naloga moderne osvetlitve tega trga je bila z zmernim številom svetlobnih teles doseči dovolj veliko povprečno osvetljenost in dobro enakomernost svetlobe.

Oddajnik z močjo 2 MW bodo postavili v bližini Machine Baya Maine, kjer je obveščevalno središče ameriške mornarice. Postaja bo imela skoraj 40-kratno moč doslej največjega radijskega oddajnika.

V ta namen so uporabili 15 svetlobnih teles. Vsako je sestavljeno iz 3 živosrebrnih visokotlačnih svetilk po 400 W in 3 natrijevih svetilk po 200 W. Poraba za vsako svetlobno enoto je okrog 2 KW, svetlobni tok vsake enote pa znaša 126.000 lumnov, kar bi ustrezalo 26 žarnicam po 300 W. Drogovi so postavljeni na trgu v razdalji 30 m tako, da so svetlobna telesa 14 m od tal. S kombinacijo natrijevih in živosrebrnih svetil so dosegli dnevni svetlobi podobno svetlobo, s povprečno osvetljenostjo okrog 30 luxov.

ISKRA

Glasilo
industrije za
elektromehaniko,
telekomunikacije,
elektroniko,
avtomatiko
Kranj

Ureja
uredniški odbor

Odgovorni urednik
Sandro Pečenko

Naklada
8800 izvodov

Tisk in klišej
»Gorenjski tisk«
Kranj

Urejanje in sestavljanje tehničnih katalogov in prospektov je izredno zanimivo strokovno delo. Propagandna služba Iskre vabi zanj k sodelovanju (redno delovno razmerje):

I tehnika ali inženirja elektrostroke

ki ima zadosten pregled nad stroko in veselje do tega dela. Vsa pojasnila daje:

**Propagandna služba Iskre,
Ljubljana**

**Trg VII. kongresa,
tel. 33-850, 33-852.**